

Г Л А С Н И К

**АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ**

Година LXIII

Нови Сад, април 1991
Број 4

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Подршка адвоката Новог Сада захтевима студената на мартовским демонстрацијама

Стеван Рончевић Извештај о раду органа Адвокатске коморе Војводине

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Бранко Петрић Ванбрачни другови као субјекти кривичног поступка

Спасоје Мићуновић Управа у новим друштвеним односима

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

Мр Војин Мишић Телефакс у правосуђу и управи

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право

IN MEMORIAM

Др Никола Воргић Др Стојан Михајловић (1921—1991)

САОПШТЕЊА

Измене тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у Македонији, Босни и Херцеговини и Словенији

Именик адвоката (промене)

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК“ Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

LEGAL PROFESSION AND SOCIETY

Support of the lawyers from Novi Sad to the students who participated
in demonstrations in March 1991.

Stevan Rončević Report of the activities performed by the or-
gans of the Bar of Vojvodina

ARTICLES AND DISCUSSIONS

Dr Branko Petrić Persons living in concubinage as subjects of
criminal proceedings

Spasoje Mićunović Administration in new social relationships

CRITICISM OF THE LEGAL PRACTICE

Dr Vojin Misić Telefax in judiciary and administration

LAW PRACTICE

Criminal law — Civil law

IN MEMORIAM

Dr Nikola Vorgić Dr Stojan Mihajlović (1921—1991)

ANNOUNCEMENTS

Changes of fees and costs of the lawyers' ser-
vices in Macedonia, Bosnia and Herzegovi-
na and Slovenia

Directory of lawyers (changes)

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIII

Нови Сад, април 1991
Број 4

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Поводом дводневних демонстрација студената Србије у Београду и неприхватања њихових захтева од стране Владе и Скупштине Републике Србије онако како су их они поставили, дана 12. марта 1991. године, тачно у 11 часова, док су демонстрације још трајале, окупило се око 100 адвоката из Новог Сада у просторијама Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду и са тог скупа упутили захтев Скупштини Републике Србије следеће садржине:

СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД

Адвокати Новог Сада, након ноћашње седнице Владе Србије и седнице Скупштине Републике Србије, изненађени су и дубоко разочарани непродуктивним и непарламентарним радом Скупштине.

Адвокати Новог Сада су веома забринути крутим одлукама Владе Србије и Скупштине Републике Србије због неприхватања предлога студената целе Србије, онако како су их они формулисали, сматрајући да су захтеви студената оправдани и на Уставу Србије основани.

Стога, као грађани Републике Србије, захтевамо од Скупштине Републике Србије да преиспита своју одлуку у односу на постављене захтеве студената и тако избегне несагледиве последице које би, неусвајањем захтева студената, из тога могле проистећи.

Нови Сад
дана 12. III 1991. године

За ООА — Н. Сад
председник
БОРБЕ ПЛАЧКОВ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ ЗА ПЕРИОД ОД 21. 04. 1990. ДО 20. 04. 1991.

Задња редовна годишња Скупштина Адвокатске коморе Војводине одржана је дана 21. 04. 1990. године у Новом Саду, док је следећа заказана за дан 20. 04. 1991. године, такође, у Новом Саду.

Од времена одржавања прошле редовне Скупштине па до данас, односно до краја марта 1991. године, када је писан овај извештај, сви органи Адвокатске коморе Војводине: Управни одбор, Дисциплински гужилац, Дисциплински суд, Комисија за преглед финансијског пословања и разне друге Комисије Управног одбора обављале су уобичајене послове из своје надлежности.

Имајући у виду чињеницу да је у току прошле године дошло до наглих и великих демократских промена у нашем друштву, Адвокатска комора Војводине је добила на свом значају, што је, иначе, последица саме демократизације друштва.

То се огледало у разним облицима: у позивима Комори да учествује на разним скуповима на којима су се разматрала разна друштвена питања у тражењу појединих мишљења од стране Коморе, у учествовању Коморе у расправама око доношења Устава Републике Србије, нацрта Статута АП Војводине, осталих разних закона, прописа и слично.

При свим својим активностима Адвокатска комора Војводине је првенствено имала у виду и залагала се за остварење уставности и законитости у циљу заштите слободе и права грађана.

Сада нашој Комори предстоји најинтензивнија активност у вези припрема за доношење новог Закона о адвокатури Републике Србије чије су тезе као радни материјал од стране Председништва Коморе Србије израђене и достављене свим адвокатским организацијама у Србији ради разматрања и стављања конкретних примедби након чега би заједничка Комисија наше Коморе, комисија Председништва Коморе Србије и представни-

ци Коморе Косова уколико их та Комора одреди, израдила на-
црт Закона о адвокатури Републике Србије.

Комора је у протеклом периоду, такође преко својих пред-
ставника, учествовала у раду Комисије за уставна питања Скуп-
штине Војводине, Законодавно-правне комисије Скупштине Вој-
водине, Комисије за представке и предлоге Председништва Вој-
водине и других Комисија.

Адвокатска комора Војводине није пропустила ниједну
Скупштину других Адвокатских комора у Југославији нити неки
јубилеј тих Комора а да на те Скупштине или јубилеје није иза-
слала своје представнике под условом да је о томе била благо-
времено обавештена.

Наша Комора је у току прошле године имала изузетне ак-
тивности у раду Савеза републичких и покрајинских адвокат-
ских комора Југославије што се огледало не само у њеном доп-
риносу на отклањању неких неспоразума између појединих Ко-
мора унутар Савеза и активирању рада Савеза, већ нарочито
на томе што је нашој Комори поверено организовање прославе
60-годишњице оснивања Савеза адвокатских комора Југослави-
је која је са веома запаженим успехом и на завидном нивоу одр-
жана 09. и 10. новембра 1990. године у Новом Саду.

Иначе у току маја месеца 1990. године у оквиру већ годи-
нама устаљених пријатељских веза са Адвокатском комором
Кечкемета њихова делегација учинила нам је узвратну посету
што је имало посебан значај за разматрање и упознавање са
положајем њихове адвокатуре у условима нових друштвених
промена извршених у њиховој средини.

У циљу одржавања ових дугогодишњих веза између наших
Комора сада у току маја месеца предстоји посета делегације на-
ше Коморе њиховој Комори у Кечкемету.

У протеклом извештајном периоду чланови наше Коморе
учествовали су у раду Конгреса МУА који је одржан у Страз-
бургу у времену од 10. до 14. септембра 1990. године а, такође,
су наши представници учествовали на већ традиционалним Бе-
чким председничким разговорима у времену од 07. до 10. феб-
руара 1991. године.

Овакви контакти наше Коморе са појединим коморама из
иностранства и учествовање у раду међународних организација
адвоката сваким даном постаје све већа потреба адвокатуре
због постојећих тежњи које иду за уједначавање европског за-
конодавства и могућности заступања и деловања адвоката и у
другим земљама.

У извештајном периоду рад органа Коморе одвијао се и
у другим правцима које није могуће све навести и описати.
Па је тако: дана 31. 08. 1990. године донета нова Тарифа о награ-
дама и накнади трошкова за рад адвоката која је ступила на
снагу 10. 09. 1990. године, затим је на иницијативу и уз помоћ
органа Коморе обновљен рад удружења адвокатских приправ-

ника Војводине тако да њихов представник учествује у раду Управног одбора док им је Комора набавила више приручника за полагање правосудног испита и у исту сврху стоји им на расположењу велика стручна библиотека у Комори, уведен је компјутерски систем у рад администрације Коморе, набављен је телефакс, вођен је и добијен спор са станарком која је становала у спратном дворишном делу зграде који је сада адаптиран и од њега добијене три веће просторије и санитарни чвор, такође је са ранијим закупцем нашег подрума вођен спор који је исто тако добијен па је Комора сада у поседу доста великог и пространог подрума; такође је куповином нових књига знатно проширен фонд иначе богате наше библиотеке и слично.

Посебно што ваља истаћи је то да је наша Комора у складу са својим традиционално хуманим и културним опредељењима у више наврата пружала правремену материјалну помоћ у те сврхе па је тако:

- дала помоћ породицама пострадалих рудара у рудницама Тузла-Добрња,
- дала помоћ Друштву за помоћ против рака,
- дала помоћ деци трагично преминулог нашег колеге Оливера Новаковића, адвоката из Новог Сада,
- дала помоћ дугогодишњој спремачици наше Коморе Бабић Анки,
- дала помоћ за изградњу споменика Војводине Радомиру Путнику,
- дала помоћ за реновирање манастира Хопово,
- дала помоћ за обнову манастира Шишатовоц и сл.

Као што је познато при Адвокатској комори Војводине постоји Фонд посмртнине, чији су чланови сви активни адвокати и 108 чланова адвоката у пензији, који су, након одласка у пензију, задржали чланство у Посмртном фонду. До сада се у Фонд посмртнине плаћало 40 динара по смртном случају, па је тако породици преминулог адвоката исплаћивано око 28.000 динара. Иначе, у протеклом извештајном периоду умрла су три активна адвоката и четири адвоката у пензији и њиховим породицама је благовремено исплаћена припадајућа посмртнина, па се и кроз постојање овог Фонда исказује наша солидарност и наша хумана опредељеност.

Што се тиче рада Дисциплинских органа, односно дисциплинског тужиоца и дисциплинског суда, може се констатовати да је рад ових органа био задовољавајући.

Наиме у току прошле године, мисли се на период од 1. I па до 31. XII 1990. године, примљена је укупно 61 дисциплинска пријава против адвоката наше Коморе. Од тог броја оптужено је и осуђено 7 адвоката, док је у 44 предмета поступак обустављен, а у раду још остало 10 пријава.

Имајући у виду велики број адвоката који се уписао у Именик адвоката у току прошле године — 111 адвоката — то је безмало два пута више него 1989. године, када је уписано

59 адвоката, може се закључити да се број дисциплинских пријава смањује што иако нам годи, не верујемо да је прави одраз стања о чему ће, надамо се, на самој Скупштини бити више речи.

Рад Администрације наше Коморе, без обзира што је број адвоката у односу на прошлу годину знатно повећан, је захваљујући залагању наших службеника и увођењу компјутерског система, свакодневно ажуран.

Што се пак тиче бројног стања адвоката према подацима добивеним од Администрације у Именик адвоката АК Војводине у Новом Саду на дан 25. 03. 1991. године био је уписан 651 адвокат и то по општинским организацијама:

Нови Сад	235 адвоката
Бечеј	13
Мол — Сента	23 "
Суботица	51 "
Сомбор	52 "
Кула	12 "
Титов Врбас	14 "
Бачка Топола	11 "
Инђија	10 "
Рума	26 "
Стара Пазова	9 "
Сремска Митровица	33 "
Киkinda	17 "
Панчево	70 "
Вршац	24 "
Зрењанин	51 "

У Именик адвокатских приправника, на дан 25. 03. 1991. године било је уписано 162 адвокатска приправника, међутим, ови подаци за адвокатске приправнике не морају бити тачни, јер се више пута дешава да се приправник у међувремену запосли а о томе не извести Комору.

Иначе у прошлој години је, као што је већ речено, уписано два пута више адвоката у Именик него што је то учињено 1989. године, а ово стога, што је наговештено укидање судова удруженог рада, те што је у разним органима, установама, и предузећима смањен број правника, па се ова лица уписују у Именик адвоката што већ сада уноси у адвокатурџу одређене проблеме који ће се највероватније за будуће моћи отклонити доношењем новог Закона о адвокатурџи Републике Србије.

Председник Управног одбора
Стеван Рончевић

Др Бранко Петрић

ВАНБРАЧНИ ДРУГОВИ КАО СУБЈЕКТИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

I. 1. Новела Закона о кривичном поступку предвиђена за 1991. годину, сем других, уноси и једну значајну квалитативно кардиналну новину, којом се у процесне односе уводи један потпуно нов процесни субјект, уводи се, наиме ванбрачна жена односно ванбрачни муж, односно другим речима у кривичну процедуру се званично уводе, и легализују, ванбрачни супружници — другови. Ови нови процесни субјекти се уводе у процедуру са идентичним правима који имају и брачни другови, тако да се сада круг сродника, као процесних субјеката из чл. 360. ст. 2. ЗКП (а и других одредаба, на пример: чл. 39. ст. 2, 55, 60. ст. 6. ЗКП и др.) проширује.

1.1. Проширење круга овлашћених процесних субјеката у кривичном поступку може се, са социолошког становишта, врло успешно бранити и одбранити, али је питање да ли се то проширење може успешно бранити и одбранити и са становишта кривичне процедуре, без обзира, на то што је и кривични поступак социолошка категорија. Ово због тога што треба видети да ли ће увођење ових нових субјеката изазвати проблеме и тешкоће у пракси и какве, односно шта ће се тим објективно добити у побољшању и бољој заштити процесних права окривљеног, јер перспективно су предвидиви и позитивни и негативни ефекти таквог решења.

1.2. Да би се рељефније видела генеза постојећих становишта и односа према ванбрачним заједницама, треба се вратити у недавну прошлост. После ослобођења ванбрачне заједнице су, прво, биле реткост, и друго, оне које су постојале биле су одиозне, тако рећи проскрибоване. Ванбрачна жена, која је као слабија страна долазила у питање, није имала никаквих права, нити је могла да остварује путем суда било какву правну заштиту. У току развоја прво су ванбрачна деца изједначе-

на делимично па затим и потпуно са брачном, па је то изједначење постала и уставна категорија, јер је у чл. 190. ст. 4. Устава СФРЈ изричито предвиђено да деца рођена ван брака имају иста права и дужности као и деца рођена у браку. Исто тако еволуирало је и схватање о међусобним имовинским односима, и правима ванбрачних другова, па је тако признато и право ванбрачног друга да наслеђује чак и станарско право свог умрлог ванбрачног друга, под одређеним условима.

1.3. При оцени овог питања треба увек имати у виду да конкретна животна пракса несумњиво показује да има ванбрачних заједница које су чврсте, стабилне и дуготрајније, често чвршће, стабилније и дуготрајније од многих брачних заједница. Ово нарочито у случајевима када у брачним заједницама нема неопходне духовне кохезије, када је брачна веза практично прекинута, а посебно када брачни другови и живе одвојено, а брак формално не разводе из било којих разлога. Још је евидентнија чврстина ванбрачне заједнице кад су у њој рођена деца, која су стасала па и одрасла, што несумњиво указује на солидност те и такве заједнице, па је питање да ли се та фактичка ситуација може и сме, напосто пренебрегавати.

1.4. За правилно опредељивање у односу на ванбрачну заједницу, насупрот брачној заједници треба ценити и мотиве који су руководили законодавца да, у одређеним процесним ситуацијама, преферира брачну заједницу, па видети да ли ти исти разлози стоје и у односу на ванбрачну заједницу, или пак не стоје. Процесна овлашћења за изјављивање редовних и неких ванредних правних лекова је бенефиција брачног друга да помогне свом брачном другу, некад и против његове воље (ако је изречена смртна казна), а право на одбијање сведочења је институисано ради отклањања тешке људске дилеме у којој би се нашао брачни друг (било који) ако би морао да сведочи на штету свог брачног друга односно да даје лажан исказ да заштити свог брачног друга. Наравно да би сведочење на штету брачног друга могло да доведе до незгодних, па и тешких несугласица међу брачним друговима, па и до поремећаја међусобних односа, што је законодавац отклонио дајући право брачном другу да не сведочи. Који би разлози стајали да се иста мерила не примене и у односу на ванбрачне другове — тешко да би се нашли.

1.5. У Закону о браку и породичним односима СР Србије (чл. 293. и 294.) регулисана су питања о обавези међусобног издржавања ванбрачних другова. С тим што се у чл. 293. ст. 1. тог закона, предвиђа да обавеза издржавања настаје у колико је ванбрачна заједница „трајала дуже времена“, а ако су имали деце онда и краће време (чл. 294. ст. 2). Сличне или идентичне

одредбе имају и закони неких других република. Међутим, ни у једном пропису овог закона, а ни у другима није, ни примерице, наведено који се период времена може сматрати „дужим временом”, а који „кратко време” (када у ванбрачној заједници има деце) који би термини били релевантни за одговарајућу одлуку. Судска пракса није дала децидиране одговоре о тим роковима, тако да се ова питања спорадично решавају када се поставе пред неки суд. Наравно да је у парничном поступку другачија ситуација јер је суд у могућности да сагласним изјавама странака утврди да ли се ради о ванбрачној заједници, колико она траје, да ли у тој заједници има деце, па евентуално и друге околности од значаја за одређење. Међутим, карактер и конструкција кривичног поступка је другачија и процесни односи субјеката кривичног поступка су потпуно различити, што наравно мора имати и одређених реперкусија, тако да је суд у тежој ситуацији у погледу утврђивања постојања ванбрачне заједнице и околности у вези са њом.

1.6. Овде је неопходно истаћи и једну значајну новину у домену материјалног кривичног права, која мора имати одговарајуће реперкусије на одређења у вези легализације ванбрачне заједнице у кривичном поступку. Наиме, Новела Кривичног закона СФРЈ од 6. јула 1990. године (Службени лист СФРЈ бр. 38/90) увела је и легализовала у наше кривично законодавство трајну „ванбрачну заједницу” па је тако у чл. 137. КЗ СФРЈ додат нов ст. 3. који предвиђа некажњавање учиниоца кривичног дела помагањем, ако је у питању неки од тамо наведених сродника, па уз брачног друга екскулпира и лице „које са њим живи у трајној ванбрачној заједници”. Истом Новелом допуњен је чл. 199. ст. 2. КЗ СФРЈ тако што је уз остале сроднике ослобођене пријављивања кривичног дела додато и „лице које са извршиоцем живи у трајној ванбрачној заједници”. То практично значи да се наш законодавац изричито изјаснио и определио за даље проширивање ингеренција ванбрачне заједнице, за њену даљу легализацију. Међутим, ни овде законодавац није хтео да преузме на себе непријатну улогу да утврђује и одређује шта значи „трајна” ванбрачна заједница, већ је то препустио пракси да утврђује и одређује када је та заједница „трајна” а када није. Но, и овде треба имати у виду различитост и особености материјалних процесних кривичних норми.

II.1. Једно од битних питања, која треба решити, је чињеница трајности ванбрачне заједнице, јер од тога зависи коришћење права и овлашћења у својству ванбрачног друга. Ово стога што се и у процедури мора водити рачуна о реалним односима у животу, а и о широј законској регулативи, па се не може узети да је увек, и свака, ванбрачна заједница основ за стицање неког права или за неко искључење. Када је у КЗ СФРЈ предвиђено да се признаје и прихвата само „трајна ван-

брачна заједница” онда је логично и реално да се и у кривичној процедури прихвати као субјект само „трајна” ванбрачна заједница, без обзира што то није изричито наведено, па да ванбрачни друг има одговарајући статус само ако је у трајној ванбрачној заједници. Иначе бисмо ишли директно у хаотично растројавање кривичне процедуре. Очигледно је да се мора поћи од неког објективног мерила, које ће све ванбрачне другове ставити у истоветан положај, јер се не може препустити случају или арбитрерности овог или оног судије, са могућим дијаметрално супротним становиштима. На пример, истражни судија у току истраге призна или не призна својство ванбрачног друга, и према томе се определи у односу на право сведока да сведочи или не, а у односу на тог истог сведока председник већа заузме супротно становиште од истражног судије (судије поротници се у то питање неће мешати) и не призна односно призна својство ванбрачног друга. Наравно да би такве ситуације стварале озбиљне процесне проблеме, а и рушиле углед и ауторитет суда и правосућа. Наравно да није ни једноставно а ни захвално одређивати и утврђивати лимите у том значајном и осетљивом питању, али је ипак нужно и у један такав ризик ући и прихватити одијум накнадних измена и преиначавања, али свестан да је процес утврђивања ипак инициран.

1.2. Одређивање статуса „ванбрачног друга” који је у трајној ванбрачној заједници треба ценити комплексно, узимајући као опредељујуће факторе не само временско трајање ванбрачне заједнице (као објективан фактор), већ и друге факторе који могу бити од значаја. Чињеница да су у ванбрачној заједници рођена деца, или дете, и да је неко дете стасало или чак одрасло, несумњиво и доста јасно говори о томе да је у питању трајна или стабилна ванбрачна заједница која је то и у смислу свих законских одредаба. Наравно када су у питању деца онда не долази у обзир рачунање времена трајања ванбрачне заједнице, јер је прихватљиво да се ванбрачна заједница окарактерише као трајна и када је ванбрачна супруга у поодмаклом степену трудноће. Ово стога што је и сама трудноћа видљив знак који указује на перспективну трајност те ванбрачне заједнице. При томе треба имати у виду да су мотиви за одржавање ванбрачне заједнице вишеструки и разноврсни и да не треба мерама принуде приморавати ванбрачне другове да склапају брак, што би објективно представљало атак на њихово слободно опредељење о начину живљења. Но, у сваком случају ванбрачна заједница са децом треба да буде призната као трајна.

1.3. Дијаметрално је различита ванбрачна заједница у којој нема деце, а перспективно их и неће бити. Ту је време трајања те заједнице од одлучујућег значаја за одређивање да ли се та заједница може сматрати као трајна или не. Напред је

речено да се мора фиксирати неки рок. Тужба за развод брака може се поднети следећих дана по склапању брака, али је јасно да се то не може односити и на раскид ванбрачне заједнице, али се и она може раскинути следећег дана по склапању. Брачни другови могу поднети споразуман предлог за развод брака тек по протеку рока од две године од склапања брака, па је вероватно да би и рок од две године трајања ванбрачне заједнице могао бити прихваћен као рок после кога би се ванбрачна заједница могла сматрати трајном. Ово стога што су у року од две године и брачни и ванбрачни другови у могућности да се у довољној мери и добро упознају, тако да утврде да нема (или има) основа или услова који би даљи заједнички живот чиниле трајно неподношљивим, или пак да их има. Овај рок изгледа, на први поглед, кратак и недовољан за тако значајан закључак о трајној неподношљивости за даљи живот, али је пракса показала да се практично у том року ипак реално испоље све врлине и мане сваког од брачних односно ванбрачних другова. Дужи рок за утврђивање карактера ванбрачне заједнице (трајна — привремена) објективно би представљао анулирање права која је закон признао ванбрачним супружницима, а краћи или неутврђен рок би, објективно отворно пут разним злоупотребама, а могао би дозволити и арбитрерност, односно незаконитост. Ако се не би фиксно определио минимални рок који би оправдавао појам и садржину „трајне“ ванбрачне заједнице, онда би свако лице, које је у ближим односима са окривљеним—ном, могло да тврди да је ванбрачни друг и да има одређена процесна права, на пример погодност да не сведочи. Неутврђен временски рок би могао, да карикирамо, да доведе и до овакве ситуације: истражни судија позове једну женску особу као сведока, а она дође и изјави да не жели да сведочи, јер је ванбрачна супруга окривљеног, а судија је упита: „од када“, на шта она одговори: „од ноћас“. Слично би могло да се деси и на главном претресу, где би сведок могао да изјави да је у ванбрачном односу са окривљеним уназад неколико недеља или месеци уназад, и томе слично, али након покретања кривичног поступка.

1.4. Посебно је питање како ће се доказивати и утврђивати постојање „трајне ванбрачне заједнице“ која гарантује одређена процесна права, зависно од стадијума или, фазе кривичног поступка. Ово стога што је веома различита ситуација када неко лице ангажује, као ванбрачни друг, браниоца окривљеном лицу (чл. 67. ст. 3. ЗКП), од оне када сведок изјави да је у трајној ванбрачној заједници са окривљеним лицем и да не жели да сведочи (чл. 227. ст. 1. тач. 1. ЗКП). Јасно је да, по правилу, нико нема званичан докуменат о томе да је у ванбрачној заједници са неким лицем, али је такође јасно да судови (истражни судија, судија појединац, веће) неће моћи одмах и на саму реч неког лица, прихватити да се ради о трајној ван-

брачној заједници, која одређеном лицу гарантује одређена процесна права односно овлашћења, већ ће морати да изврши одређена проверавања, зависно од процесне ситуације. Ако, на пример, неко — представљајући се, као ванбрачни друг окривљеног одреди браниоца окривљеном и овај то прихвати, изричито изјављујући да је у питању ванбрачни друг, онда не би било никаквог реалног разлога да се то и не прихвати, јер таква ситуација не може проузроковати никакве процесне сметње или тешкоће, мада би била у питању обмана суда, која би се могла оквалификовати — шире узето — и као давање лажног исказа. Међутим, када би неко лице на саслушању код истражног судије, или на главном претресу, изјавило да му је окривљени ванбрачни друг и да је веза трајна, онда се таква тврдња не би могла а priori прихватити, јер се ради о статусу који обезбеђује одређена процесна права. Тада би се морала извршити одговарајућа провера ради утврђивања стварног стања, јер је немогуће без провере одбити навод сведока и ускратити му право које можда ипак има.

III. 1. Увођење ванбрачног друга у кривичну процедуру извршено је уношењем негде нових ставова у поједине чланове, а генерално допуном чл. 360. ст. 2. ЗКП који предвиђа одређени круг субјеката који су овлашћени да изјаве жалбу у корист окривљеног као и допуном неких чланова о ванредним правним лековима. Пошто је у питању већи број одредаба и у разним процесним ситуацијама, то је од значаја размотрити сваку од њих, јер су те ситуације разнородне и имају различите реперкусије.

1.1. Прва одредба која је допуњена уношењем новог субјекта је чл. 39. тач. 2. ЗКП где је предвиђено изузеће „ванбрачног друга“ (али не и у „трајној“ заједници) из вршења судске функције, ако му је окривљени, њенов бранилац, тужилац, оштећени, њихов законски заступник или пуномоћник сродних наведених категорија у тој одредби. Наравно да се у овом случају не тражи, нити може тражити, да је у питању „трајна“ ванбрачна заједница, јер се ради о искључењу било какве сумње у непристрасност, а и тренутна ванбрачна заједница би могла представљати озбиљан основ за такву сумњу. Због карактера судске функције овакво решење је нужно и неопходно, и због тога се не може утоређивати и употребљавати у осталим процесним ситуацијама.

1.2. Ако оштећени умре у току рока за подношење предлога, који се опет уводи у процедуру, или приватне тужбе одређени сродници су овлашћени да у року од три месеца од његове смрти поднесу предлог или приватну тужбу односно да изјаве да продужују поступак — новелирани чл. 55. ЗКП. Сада је наведеним сродницима придодат и ванбрачни друг који

је, према томе, овлашћен на подношење предлога или подизање приватне тужбе односно да изјави да продужава кривично гоњење по предлогу који је — у законском року — поднео његов умрли брачни друг. Ово је доста широко овлашћење и увођење новог субјекта у овај домен, а то је давање права у једној процесној фази која има реперкусија на евентуалног окривљеног, јер сада окривљени мора рачунати са више субјеката који га могу даље гонити. Наравно да су сви ови субјекти ограничени законским роковима.

1.3. Преузимање гоњења или наставак гоњења је право оштећеног, које он користи на основу свог опредељења, по принципу опортунитета, јер он није везан легалитетом као јавни тужилац. Међутим, оштећени је везан роком од осам дана (чл. 60. ст. 2. ЗКП) у коме се мора изјаснити да ли предузима или наставља гоњење. Ако оштећени умре у току тих рокова онда његови сродници — наведени у чл. 60. ст. 6. ЗКП — могу у року од три месеца, од дана смрти оштећеног, изјавити да ли ће предузети гоњење или наставити већ започето. У круг сродника који имају наведена овлашћења сада је укључен и ванбрачни друг.

1.4. На основу чл. 67. ст. 3. ЗКП одређени сродници, па између њих и брачни друг, имају право да окривљеном узму браниоца, кога он може да прихвати, али и не мора. Сада је у круг тих овлашћених лица уврштен и ванбрачни друг, с тим што и тог браниоца окривљени не мора да прихвати.

1.5. Из круга лица овлашћених да буду браниоци оптуженог је брачни друг оштећеног (чл. 69. ст. 1), а сада се у тај круг укључује и ванбрачни друг, што објективно не може да има неких реперкусија на суштину конкретног кривичног поступка, али је свакако у интересу одбране окривљеног. Ово стога што би било тешко претпоставити да би ванбрачни друг оштећеног могао бити на одговарајућој висини у остваривању и формалне а поготово материјалне одбране окривљеног, па је реално искључити га из редова могућих бранилаца.

1.6. Респектујући породичне односе, и у настојању да их ни у кривичном поступку не ремети, законодавац је, између осталих, у круг лица која су ослобођена дужности сведочења — као првенствено — укључио брачног друга окривљеног, а сада се тај круг овлашћених лица проширује са „ванбрачним“ другом, што је оправдано и прихватљиво. Међутим, у односу на ово ослобођење највероватније ће долазити до најчешћих проблема и евентуалних тешкоћа. Тешко је претпоставити да ће сваки истражни судија одмах, и без икакве резерве, прихватити тврдњу сведока да му је окривљени „ванбрачни друг“, тј.

да је са окривљеним у ванбрачном односу и да је због тога ослобођен дужности сведочења.

1.6.1. Када се пред истражним судијом нађе неко лице кога он мора испитати по одредбама о испитивању окривљеног (чл. 218. ЗКП), онда ће судија након питања „какве су му породичне прилике“ (чл. 218. ст. 1. ЗКП) морати да стави и подпитање „да ли живи са неким лицем у трајној ванбрачној заједници“, наравно ако испитивани изјави да је неожењен или удовац. На тако постављено подпитање испитивано лице може да одговори позитивно и негативно, а може и да одбије одговор (чл. 218. ст. 2. ЗКП). Ако испитивано лице одговори негативно, онда је свакако прихватљив закључак да нема ванбрачног односа, и да се не може накнадно појавити неко лице и тражити да, на основу чл. 227. ст. 1. тач. 1. ЗКП, буде ослобођено дужности сведочења јер је ванбрачни друг окривљеног. Таква ситуација би била, реално гледано, прилично провидан покушај злоупотребе закона и незаконито избегавање сведочења (као опште грађанске обавезе — чл. 225. ст. 3. ЗКП). Према томе, у случају негативног одговора не може се накнадно прихватити да неко лице наступи као ванбрачни друг окривљеног, и покуша да остварује нека процесна права.

1.6.2. Ако испитивано лице изјави да није ожењено (односно да је удовац), али да је у ванбрачном односу са одређеном особом, онда треба да наведе која је то особа (име и презиме — ради идентификације), и од када су у ванбрачном односу, те да ли имају деце (и евентуално колико). У таквој ситуацији нема оправданог разлога да се именовани ванбрачни друг не прихвати као процесни субјект у току целог поступка, па и после (чл. 546. ст. 1. ЗКП). Наравно да је могућа и ситуација да дође до раскида ванбрачне заједнице у току кривичног поступка, па ако окривљени о томе извести суд (или на други начин сазна за тај раскид), онда бивши ванбрачни друг не може фунгирати као овлашћени субјект кривичног поступка.

1.6.3. Могућа је ситуација да испитивано лице изјави да није ожењено (односно да је удовац), али одбије — изразито, или прећутно — да се изјасни о постојању или непостојању ванбрачног односа. Прећуткивање ванбрачног односа може да уследи из више разлога:

а) због срамоте коју може да прати ванбрачни однос у заосталој, примитивној или патријархалној средини, због мезалијансе, због евентуалних физичких мана ванбрачног друга, због пијанства ванбрачног друга и слично;

б) страх од последица признања ванбрачног односа, који би захтевао прихватање материјалних и породичних обавеза од евентуалног признања очинства и друго; и

в) одржавање ванбрачног односа у дискрецији, због разлога који стоји на страни другог ванбрачног партнера.

Без обзира на то који од разлога за прећуткивање ванбрачног односа стоји, могуће су две ситуације: прва — да се нико не појави у току кривичног поступка са захтевом за признање својства ванбрачног друга, и друга — да се неко лице појави са захтевом за признање неког процесног права са тврдњом да му је окривљени ванбрачни друг. У првом случају нема проблема ни у истрази ни на главном претресу. Међутим, може се накнадно појавити неко лице са тврдњом да је ванбрачни друг окривљеног и у току истраге или на главном претресу, па је тада, у оба случаја, неопходно да се оптужени јасно и одређено изјасни у погледу статуса лица које тврди да је у ванбрачном односу са њим, и да се онда према изјашњењу окривљеног одреди да ли наведено лице може имати одређена процесна права или не. Наравно да је у другом случају неопходна посебна оцена исказа окривљеног, јер је могуће да окривљени из шпекулативних разлога прихвати неко лице као ванбрачног друга у циљу избегавања или ублажавања кривичне одговорности.

1.6.4. Ако је поднета непосредна оптужница (на основу чл. 160. ст. 6. ЗКП), или у скраћеном поступку (чл. 430. ЗКП) онда (по правилу) нема претходног испитивања окривљеног, па се тада не може ни знати да ли је у питању ожењено или нежењено лице односно удовац или лице које живи у некој ванбрачној заједници. Тада утврђивање постојања евентуалног ванбрачног односа мора да се изврши на главном претресу, наравно уколико се за то укаже потреба.

1.7. Уколико се питање постојања или непостојања ванбрачног односа не расправи и утврди у претходном поступку, онда се то питање мора расправити на главном претресу, чим се појави неко лице са захтевом да му се призна неко право по основу постојања ванбрачног односа. На главном претресу то ће бити случај када неки сведок (који раније није саслушан) захтева да буде ослобођен дужности сведочења. Наравно да се такав захтев не може игнорисати већ се мора утврдити да ли је навод тог лица тачан или није. У том случају се оптужени мора изјаснити о томе и, као што је напред речено, његова изјава, ваљано оцењена, треба да служи као основ за одређење у односу на признавање односно непризнавање својства ванбрачног друга, што важи и за даљи ток поступка.

1.7.1. Ако би оптужени на главном претресу негирао постојање ванбрачног односа са неким лицем, не би било оправдано ни проверавање или испитивање (било сведока, било преко служби социјалног старања или слично), да ли такав однос постоји, већ би, без резерве, требало прихватити тврдњу оптуже-

ног, и ускратити сва процесна права (благодет несведочења) лицу које тврди да је у ванбрачном односу са оптуженим, па му та права ускратити и у даљем току поступка па и после (право на жалбу — чл. 360. ст. 2. ЗКП; право на захтев за понављање кривичног поступка после смрти осуђеног — чл. 405. ст. 1. ЗКП; право на подношење захтева за ванредно ублажавање казне — чл. 413 ст. 1. ЗКП, и право на подношење захтева за накнаду штете после смрти лица неоправдано осуђеног или неосновано лишеног слободе — чл. 546. ст. 1. ЗКП).

1.8. Ређе ће се догодити, али је могуће, ситуација да је малолетник, према коме се води поступак у ванбрачној заједници, па да се појави ванбрачни друг као субјект поступка. У таквим случајевима ће решење питања статуса ванбрачног друга бити лако решиво, јер су у поступку према малолетнику ангажовани и родитељи и старалац (ако га има) малолетника, па и органи старатељства, као специфични субјекти поступка, тако да се преко њих лако може утврдити да ли је неки малолетник у ванбрачном односу и са којим лицем. Ово стога што је ванбрачни друг лице које је овлашћено да изјави жалбу против пресуде односно решења (чл. 487. ст. 1. ЗКП), па чак и против воље малолетника (чл. 487. ст. 2. ЗКП).

1.8.1. Међутим, треба имати у виду да малолетник може практично да склопи брак само са малолетним лицем, и да је тада у питању кривично дело ванбрачног живота са малолетним лицем (а ово кривично дело познају кривични закони свих република). Ако би малолетник по одобрењу суда (еманципација) склопио брак са другим малолетним лицем, онда би се радило о брачној, а не ванбрачној заједници и брачном другу са свим процесним правима.

IV.1. Напред су рассмотрене процесне ситуације које могу настати пре доношења првостепене пресуде, када је могуће, уз изјашњавање оптуженог, објективно утврдити чињеницу постојања односно непостојања ванбрачног односа, као услова за остваривање одређених права. Међутим, након доношења првостепене пресуде, па и након њене правноснажности, наступају разне процесне ситуације у којима стварни ванбрачни друг може имати одређена процесна права, а незаконито би било ускратити му та права када их он има по изричитим законским прописима. Међутим, код тих случајева појављују се разни проблеми у вези са коришћењем тих права, који су различити у односу на поједине случајеве.

1.1 Најшире предвиђено право ванбрачног друга је право на изјављивање жалбе против решења и пресуде: чл. 360. ст. 2, 398, 487. ст. 1. и 494. ст. 5. ЗКП, па затим право на коришћење ванредних правних лекова — чл. 405. ст. 1. и 413. ЗКП, те права

на предузимање захтева за накнаду штете лицу неоправдано осуђеном или неосновано лишеном слободе — након смрти подносиоца тог захтева (чл. 546. ст. 1. ЗКП).

1.2. Жалбу против решења односно пресуде ванбрачни друг ће моћи да изјави без обзира да ли је у ранијем току поступка учествовао у неком својству или није. Ако је учествовао онда је његов статус већ утврђен па му је право или признато или није, и тај му статус остаје и даље. Но, ако ванбрачни друг (који је то стварно) није раније био у било ком својству учесник у поступку онда он може да изјави жалбу и да се декларише као ванбрачни друг. Да ли је жалба дозвољена и благовремена оцењује председник већа првостепеног суда (чл. 368. ст. 2. ЗКП), те недозвољену, као и неблагоприятну, жалбу одбацује решењем. Ако жалбу изјави лице које се декларише као ванбрачни друг оптуженог, и као такво се потпише — чл. 362. ст. 1. тач. 5. ЗКП — председник већа првостепеног суда не може такву жалбу, а priori, ни да одбаци као недозвољену, а ни да је прихвати као дозвољену, већ мора преко оптуженог да изврши проверу и да се оријентише према изјави оптуженог. Ако је оптужени на слободи може од њега тражити писмено изјашњење да ли је потписано лице његов ванбрачни друг, а може га и позвати па записнички утврдити статус жалиоца. Уколико је оптужени у притвору, у месту седишта суда, онда се изјашњење мора тражити преко управе Затвора, а може се и позвати оптужени ради изјашњења. Нешто је компликованија ситуација уколико је оптужени, на основу чл. 353. ст. 8. ЗКП, упућен у установу за издржавање казне, јер се тада мора само писменим путем затражити изјашњење оптуженог. Све провере се морају извршити пре но што се по жалби почне поступати (нпр. не може се слати на одговор — ако је то обавезно по чл. 369. ЗКП), јер и другостепени суд може да одбаци жалбу као недозвољену — чл. 383 ЗКП. То значи да се поводом недозвољене жалбе не може покретати правосудни жалбени механизам. Без обзира на то о којој се ситуацији ради питање одређивања статуса мора имати за основ писмено изјашњење оптуженог, јер и другостепени суд мора да цени дозвољеност жалбе (чл. 381. ст. 1. ЗКП). Жалба против решења, а поготово против пресуде, је значајан процесни акт у корист одбране окривљеног односно оптуженог, па је оцена њене дозвољености односно недозвољености значајна одлука, којом се може битно нарушити право оптуженог на одбрану, па је мања штета ако се некада поступи по жалби неовлашћеног лица. Иста је ситуација и у случају жалбе против решења о примени мере безбедности обавезног чувања и лечења у здравственој установи — чл. 494. ст. 5. ЗКП.

2. Ванбрачни друг је овлашћен да поднесе захтев за понављање кривичног поступка после смрти осуђеног — чл. 405. ст. 1. ЗКП. Овде је ситуација специфична, јер је осуђени мртав,

па нема могућности да се изјасни о статусу подносиоца захтева. Но, таква ситуација не би требала да представља препреку за поступање по поднетом захтеву, јер објективно треба прихватити као вероватну тврдњу неког лица да му је покојни осуђени био ванбрачни друг, јер би се ретко у такво поступање упустио неко ко није био емотивно везан за покојника. Уосталом, никако није неоправдано да се исправи грешка, ако је објективно учињена, ранијом осуђујућом пресудом, без обзира на то чија је иницијатива.

3. Са посебном пажњом треба ценити питање да ли је захтев за ванредно ублажавање казне поднет стварно од ванбрачног друга осуђеног или није. Ванбрачни друг је овлашћен да поднесе наведени захтев, али неовлашћено поднет захтев може имати и негативне реперкусије, наравно под условом ако није објективно утврђен статус подносиоца захтева. Може се догодити да захтев поднесе лице које није, или није више односно није ни било, ванбрачни друг осуђеног, па да суд уважи захтев и решењем ублажи изречену казну, а да осуђени по пријему решења изјави да подносилац није његов ванбрачни друг, да то никад није ни био, или да је био, али да он — осуђени — сада има брачног друга, и да је захтев поднет недозвољено. У таквој ситуацији суд би требао да опозове решење о ублажавању казне, на основу чл. 415. ЗКП, узимајући да се решење заснива на недозвољеном захтеву, који је требао бити одбачен — чл. 414. ст. 3. ЗКП, или пак да се путем захтева за заштиту законитости деклараторном пресудом утврди повреда закона — чл. 422. ст. 3. ЗКП.

4. На основу чл. 546. ст. 1. ЗКП лице чији је случај неоправдане осуде или неоснованог лишења слободе био приказиван у било ком средству јавног информисања, има право на рехабилитацију, тако што ће се у истом средству јавног информисања објавити саопштење о неоправданој осуди односно неоснованом лишењу слободе. После смрти оштећеног лица захтев за објављивање саопштења имају одређени сродници, па између осталих, и ванбрачни друг. И у овом случају треба озбиљно ценити да ли се стварно ради о ванбрачном другом или не, јер не треба дозвољавати или омогућавати злоупотребу овлашћења која су дата само стварном ванбрачном другом.

V.1. Најзад, уместо закључка, треба указати да Новела Закона о кривичном поступку још није донета и да има време-

на да се у кривичну процедуру уведе „лице са којим оптужени живи у трајној ванбрачној заједници”, као што је учињено у Кривичном закону СФРЈ, а не само „ванбрачни друг”.

2. Увођење ванбрачног друга, у било којој формулацији, у нашу кривичну процедуру изазваће одређене дилеме и тешкоће у пракси. Овде су указане само оне које се могу перспективно предвидети, а несумњиво је да ће судска пракса указати и на друге, али ће свакако наћи одговарајућа решења за све.

Спасоје Мићуновић

УПРАВА У НОВИМ ДРУШТВЕНИМ ОДНОСИМА

Рационализација и унапређење управе је једно од главних питања бржег развоја економског, политичког и управног система. Држава и управа су иманентне људском друштву. Ради тога политичку пажњу не треба усмјеравати на трошење модалитета њихова ушудања него је треба усмјерити на изградњу политичких и правних институција, које ће их учинити хуманијим, подношљивијим, демократскијим и рационалнијим. Том циљу намијењене су многобројне и разноврсне институције модерне и савремене управе: од средстава политичке контроле, нарочито њезино ограничавање правним правилима, преко увођења савремених и модерних метода рада и система финансирања, до одступања јавности и одређених облика партиципације грађана у обављању неких управних функција.

То су оне политичке институционалне мјере које се у развијеним земљама изграђују од буржоаских револуција до данашњих дана, а синтетички се изражавају у синтагмама као што су „правна држава“, „држава благостања“, „социјална правна држава“, „политички плурализам“, „модерно и савремено друштво“.

Држава и управа су постале у одређеној фази развоја људског друштва. Изградњи управе доприносиле су институције изведене из оријентације према: професионализацији управе, напуштање присиле као доминантне методе рада, повећању степена правне везаности управе, усавршавање метода рада у управи, повећање јавности рада управе, повећању самосталности управе, повећању њене одговорности.

Битном смањењу ефикасности управе знатно је допринијело политичко омаловажавање управе, уношење елемената дилетантизма у њезин рад, заговарање улоге управе у механизму власти као инструмента само једне класе, само једне партије, слабо награђивање радника у управи, напуштање начела стал-

ности и сигурности службеничког положаја, уношење елементарна политичке репрезентације у управни систем, увођење колегијалних органа итд.

Ситуација је зрела за радикалан корак напријед. Крајње је вријеме да се напусти идеја да је држава инструмент само једне класе. Треба приступити изградњи оних институција које су везане уз концепцију политичког плурализма и уз концепцију социјалне правне државе.

Политички плурализам значи увођење ауторегулативних механизма у политичко управни систем, механизма сличних механизму тржишта. Ради се, прије свега, о укидању партијског монопола и отварању простора за конкуренцију политичких програма и политичких асоцијација.

Модерна држава је прешла праг традиционалне правне државе. Политички захтјев за правном државом појављује се као реакција на арбитражу правно неорганизовану власт полицијске државе. У првој фази развоја правне државе нагласак је на примјени начела легалитета у раду државних органа, понајприје управних.

На тој се основи развијају правне институције које штите правно заштићену сферу грађана и њихових колективитета, институције које ограничавају управу у њезином односу према грађанину. Управа је обавезана и општим начелима: начело законитости, одговорности, кривице, дисциплинске и материјалне одговорности, а и правилима управног и других грана права те институцијама које служе континуираном остваривању правне везаности у свакодневном дјеловању управних организација.

У условима индустријализације, урбанизације и модернизације постављају се нови захтјеви. На захтјеве за једнакошћу, сигурношћу, неповредивошћу и сл.; надовезују се захтјеви за уважавањем људског достојанства, за гаранцијом основних елементарних људских права, за осигурањем извора материјалне егзистенције, за социјалном сигурношћу, за осигурање ефективних услова рада, за свестранији развој човјека као стваралачког бића, за несметаним политичким удруживањем. У складу са тим захтјевима развија се концепција социјалне правне државе, државе благостања која уз очување традиционалних механизма правне државе преузима одговорност, иницира мјере и осигурава средства за заштиту и унапређење социјалне сфере грађанина који начела политичке једнакости преноси и на подручје социјалне једнакости. Развијају се нови инструменти заштите фундаменталних људских права и слобода. Уз традиционалне механизме правног ограничавања управе, развијају се ефективне методе правног ограничавања законодавца, који не може дирати у уставом загарантовану слободну сферу појединаца.

Ефикасност управе најјасније се манифестује у непосредном извршавању закона и других прописа, затим, брзо и ефикасно решавање захтјева грађана, друштвених предузећа, самосталних радњи и слично.

Бироократски однос управе према грађанима проузрокује многе нежељене последице. Највећи проблем је у томе што грађани споро и тешко остварују своја права, и то код њих ствара велико незадовољство, а у најчешћим случајевима трпе ненадокнадиву материјалну штету.

За поједина управна подручја карактеристична је неефикасност управе зато што нијесу осигурани материјални и други услови да се може приступити рјешавању захтјева грађана, а то се односи нарочито на подручју урбанизма и грађевинарства. Врло често и сами прописи због своје нејасноће и несврхисходних решења знатно отежавају грађанима да на лак, брз и једноставан начин остварују своја права.

Законитост рада

Најчешћи разлог незаконитости рада је повреда управног поступка, углавном због неутврђивања правно релевантних чињеница или због погрешне оцјене доказа. У рјешавању управних ствари карактеристичне су и неке друге неправилности, као напр., неосновано тражење посебних доказа, чак и онда када се потребни подаци налазе у службеним евиденцијама или се могу утврдити увидом у одређене јавне исправе. Бројни су случајеви да се по уредном поднеску не доноси управни акт него се о исходу рјешења дају обавјештења у облику дописа или чак усмено, чиме се грађанину онемогућава коришћење правних средстава, често се наплаћују трошкови управног поступка, иако за то нема законског основа.

У извршавању управних аката управа је изразито неефикасна. Највише неизвршених решења односи се на неплаћање пореских обавеза грађана, бесправно заузимање друштвеног земљишта, бесправну градњу објеката, неизвршавање инспекцијских мјера и слично. Ова неефикасност постаје све више друштвени проблем и она је, углавном, последица субјективних слабости у општинској управи, која непотпуно и недовољно прати извршавање свих ових управних аката, а често је и неодлучна да приступи њиховом извршавању.

Слабо функционисање управе у доношњеу управног решавања настала је и настаје и због тога што на овим пословима раде радници са неодговарајућим и непотпуним стручним образовањем, којима недостају елементарна знања о праву а највише из управног — процесног права, а што се негативно манифестује код оних радника који немају довољно радног искуства.

Државна управа је изразито неефикасна у обављању управног надзора, посебно у области инспекцијске службе. Ради тога је у пракси све масовнија појава кршења и неспровођења закона и других прописа. То је веома озбиљан друштвени проблем. Инспектори се често баве мање значајним инспекцијским пословима контроле што веома мало дјелује ауторитативно у уклањању утврђених противправних радњи. Њихова се активност састоји у подношењу прекршајних пријава.

Озбиљан је проблем пасиван однос инспектора према све израженијој појави неизвршавања њихових наређења, што је вишеструко штетно, јер и даље остаје незаконитост, слаби ауторитет државне управе и слично. Инспектори недовољно превентивно раде на уклањању кршења и неспровођења закона и других прописа. Изостаје и активност скупштина друштвено политичких заједница, а нарочито општинских скупштина, у предузимању мјера за уклањање неуставних и незаконитих нормативних правних решења у тим актима.

За слабе ефекте државне управе у обављању управног надзора свакако је и тај што се тим пословима не придаје веће значење, иако се ради о најважнијем послу државне управе. Недостаје и потпуније друштвено усмјеравање и подршка, а и оно што се чини је недовољно и спорадично. Недовољан је и број инспектора.

Однос републичке управе према општинској

Односи републичке управе са општинском управом нијесу адекватно успостављени што се крајње негативно одражава на ефикасно функционисање општинске управе. До тога је дошло прије свега, зато што републички органи управе не обављају довољно своја права и дужности надзора над радом општинских органа управе у извршавању закона и других прописа и што им не пружају довољно стручну помоћ. Ти органи само повремено обављају инспекцијске послове и контроле у општинској управи, што није довољно, нарочито у оним подручјима у којима није задовољавајуће стање ажурности и законитости у извршавању закона и других прописа. Поред тога, када републички органи управе утврде одређене неправилности у раду општинске управе они у најчешће случајева не предузимају потребне мјере које им стоје на располагању према Уставу и законима већ се задовољавају тиме да на то „указују” и „упозоравају” општинску управу и извршне органе општинске скупштине. Зато је карактеристично да републички органи управе не обављају супституцију надлежности општинских органа управе када они не извршавају савезне и републичке прописе, иако због тога врло често долази и до тежих штетних последица.

Један од разлога немоћи републичке управе да ефикасније обавља своја права и дужности према општинској управи свакако је и то што је у пракси потпуно изостала одговорност функционера и радника у општинској управи за неправилности на које указује републички орган управе, а које су последице субјективне слабости. На мијењање тог стања републичка управа не може битијије утицати, јер су функционери и радници општинских органа управе искључиво одговорни политички скупштини општине, а радници дисциплински функционеру у радној заједници. Овакво стање је неопходно чим прије промијенити јер чини озбиљан проблем у остваривању ефикасности функционисања система државне управе.

Кадрови

Лоша кадровска структура је један од јако изражених проблема. Овај проблем се најбоље уочава ако побемо од тога да управа данас мора кадровски бити знатно оспособљенија него у ранијем периоду нашег друштвеног развоја, јер су данас много развијенији и сложенији друштвени односи, па без потпуно стручно оспособљених кадрова управа не може брзо и ефикасно функционисати. То је истовремено један од битних предуслова за њезин већи углед и ауторитет који је и те како нужен свим институцијама политичког система, а државним органима понајвише. Садашња кадровска структура је слаба и то је један од основних разлога што се у раду многих органа управе показује недовољна стручност у раду, и то најчешће у примјени закона и других прописа, тј. на правним пословима на којима би ти органи морали бити најстручнији. Стручно образовање кадрова у управи је потпуно занемарено, а млађи кадрови ничим нијесу стимулирани да се систематски стручно образују и усавршавају. Постоје и други бројни недостаци у вођењу кадровске политике у управи који се крајње негативно одражавају на њено функционисање. Примјера ради, велики број руководећих радника који уз то у најчешће случајева нема адекватну стручност за послове којима руководе, неадекватан избор функционера који руководе органима управе. Због тога многи способни кадрови не виде своју перспективу у управи, нарочито у државној управи, јер имају слабе изгледе за стручни развој и напредовање, а уз то и материјални положај им је знатно лошији у односу на кадрове у другим дјелатностима.

Једна од мјера да се изађе из тако крајње неповољног стања јесте да се радна мјеста свих руководећих радника и радника који раде на значајнијим пословима попуњавају искључиво путем конкурса. На овај начин би се омогућило да на та радна мјеста, као најзначајнија у структури управе дођу стручни и перспективни кадрови.

Поред тога, потребно је законом уредити сва значајнија питања која се тичу равноправног статуса и друштвено-економског положаја радника у управи, јер садашње стање у том погледу исказује бројне недостатке који се негативно одражавају на запослене у управи, а у многоме неповољно утичу на ефикасност њезина функционисања. Заправо, активност треба усмјерити: у правцу потпунијег оспособљавања управе за ефикасно обављање својих функција и у правцу рационализације свега што се може и мора рационализовати у њеној организацији и раду.

Уз такву оријентацију сада је посебно актуелно да се одлучно приступи рационализацији управе у земљи, тј. смањивању броја органа, организацији и служби у структури управе и смањивању броја радника, нарочито на пословима који чине окосницу управне функције.

То се, истина, не може обављати на брзину, исхитрено, и без критичког сагледавања дјелокруга и надлежности управе, затим опсега, врсте и сложености њезиних послова. Дјелатност управе треба свести на послове које она заиста треба да ради и да се осигурају већи ефекти њезина рада смањењем броја радника.

Упоредо са тим као важан задатак је преиспитивање цијелокупног законодавства којим је уређен садашњи систем управе.

Као трајно актуелно питање унапређења рада управе је уложити све напоре за бољу техничко-технолошку модернизацију радних процеса у управи, јер у томе управа код нас знатно заостаје за савременим достигнућима у свијету. Овом проблему се мора дати што веће значење, јер се без техничко-технолошке модернизације рада управе не могу постићи ни значајнији ефекти на њеној рационализацији, а у одређеним секторима рада њезино боље функционисање.

Коначно, за излазак из садашње економске кризе у земљи потребно је рационализовати не само управу, него и цијелокупну надградњу и друштвену режију.

Мр Војин Мишић

саветник у Врховном суду Војводине

ТЕЛЕФАКС У ПРАВОСУБУ И УПРАВИ

Телефакс као средство писмене комуникације на даљину почиње да истискује комуницирање путем поштанских и телеграфских пошиљака, али се у вези са тим поставља питање достављања судских и управних писмена странкама и предаје суду и управним органима поднесака путем телефакса.

У одредбама процесних закона (ЗПП, ЗКП и ЗУП), за сада нема процесних одредаба у којима би била регулисана употреба телефакса у сврху достављања и пријема поднесака. Начин рада телефакса (пренос писмених порука преко телефонских линија) је сличан телеграфу, и поштанским пошиљкама, али се он и поред тога разликује од ових начина комуницирања. Због овога се процесна правила о достављању и пријему поднесака, путем телеграфа, и поштанских пошиљака не могу аналогно применити на ове процесне радње извршене путем телефакса, а то ће рећи, да у садашњим нашим процесно правним условима недостају процесна правила о употреби телефакса у правосудју и управи.

Заједничко је за процесна правила о достављању и пријему поднесака да та правила на прецизан начин регулишу време достављања писмена и пријема поднеска према техничко организационим условима функционисања телеграфа и рада службе достављања поштанских пошиљака. Сигурно и поуздано утврђивање дана достављања или дана пријема поднеска је са процесно правне стране битно за примену телефакса у правосудју и управи, услед чега су потребна нова процесно правна правила за употребу телефакса, а то значи, да се према техничким особинама телефакса морају формулисати нова процесна правила за његову употребу у правосудју и управи.

Основ за дефинисање процесних правила о употреби телефакса је онај процес његовог техничког рада који се појављује

у свим случајевима и чије се време догађања најлакше и на сигуран начин у сваком случају може трајно регистровати. Ово обезбеђује поуздане процесне услове за рачунање процесних па и материјално правних рокова. Одговор на ово суштинско питање зависи од детаљне техничке анализе рада телефакса, о чему неће бити говора, јер су за то потребна техничка знања са којима не располаже писац.

Без обзира на напред изнегу резерву, могу се уочити одређене групе случајева комуницирања између суда, управног органа са једне стране, и странака са друге стране. Ова комуницирања могу бити процесне и ванпроцесне природе. За даље разматрање нису од интереса ванпроцесна комуницирања (тражење обавештења или давање обавештења и сл.), већ су за даље разматрање од интереса процесна комуницирања (достављање и пријем поднесака).

Предуслов за процесну комуникацију је да судови и управни органи поседују телефаксе и да странке, њени пуномоћници, браниоци, или законски заступници поседују телефакс или имају могућност да користе туђ телефакс. Из овога произилази једно ново процесно правило да комуницирање путем телефакса у раду судава и управних органа може бити супсидијарно, јер према садашњем стању телефакс није распрострањен у тој мери да га скоро свако поседује. Супсидијарно комуницирање преко телефакса захтева изјаву странке, њеног пуномоћника, браниоца или законског заступника да они траже достављања преко телефакса. Ова изјава, несумњиво мора бити конкретизована тако да она садржи све потребне техничке податке за успостављање везе између суда или управног органа са једне стране и странке, њеног пуномоћника, браниоца или законског заступника са друге стране.

Са становишта процесног права поставља се питање какво процесно правно значење има та изјава? Оно може бити двојачко: да се достављање сматра извршеним у оном тренутку када је у суду или управном органу регистровано да је одређено писмено упућено на телефакс странке њеног пуномоћника, браниоца или законског заступника, без обзира када су се, и да ли су се, они упознали са садржином писмена. Исто ово правило би важило и када се ради о предаји поднеска путем телефакса суду или управном органу, дакле, када је странка, њен пуномоћник, бранилац или законски заступник предао поднесак преко телефакса.

Правило о достављању преко телефакса може бити и другачије дефинисано тако да је достављање извршено тек оног тренутка када је странка, њен пуномоћник бранилац или законски заступник потврдио пријем писмена преко телефакса. О овоме поред наведена два схватања могућа су и друга схватања.

Прво схватање погодује процесној строгости и оно се заснива на необоривој правној претпоставци да је достављање извршено када је суд или управни орган телефаксом упутио писмено примаоцу. Напротив, по другом становишту сматрало би се да је достављање извршено када је прималац потврдио пријем писмена. Ово друго становиште је знатно либералније, али пружа могућност за процесне злоупотребе, али ово последње није разлог да се оно елиминише као једно од могућих решења.

Било да се прихвати једно или друго становиште, свако од њих се може у извесној мери кориговати кроз институт повраћаја у пребашње стање. Ова корекција може се у односу на прво становиште извршити тако да се повраћај у пребашње стање због пропуштеног рока који тече од доставе телефаксом може тражити под либералнијим условима, док се она може у односу на друго становиште извршити строжијим условима за повраћај у пребашње стање.

Предаја поднесака телефаксом не би требало да буде ограничена и овај вид предаје би требало без икаквих ограничења дозволити.

Напред је било говора о повраћају у пребашње стање и овај процесни институт са увођењем телефакса мора нужно претрпети одређене измене, како у погледу рачунања рокова, тако и у погледу њиховог пропуштања, због сметњи и кварова на телефаксу које делимично или потпуно ометају достављање или предају поднеска. За сада је познато да цео текст емитован преко телефакса из неких техничких разлога не буде примљен у целости, на пример: примљена прва и трећа страна, и сл. Према томе остаје питање које се мора регулисати процесним правилима од када тече рок за непотпуно достављено писмено или непотпуно предају поднеска. За сада би се оно у начелу могло дефинисати тако, да суд или управни орган који је примио поднесак везан за рок мора обавестити странку да му је доставила непотпун поднесак, и дати јој накнадни рок да поднесе тај поднесак, и протеком овога накнадног рока сматрало би се да је рок за подношење поднеска истекао.

У случају када се ради о достављању непотпуног писмена странци њеном пуномоћнику, браниоцу или законском заступнику рок би се рачунао од дана поновне доставе уз обавезу странке да у одређеном року обавести суд о непотпуној достави.

Да ли се са изнетим решењима може постићи сврха процеса, и да ли она пружају довољну правну сигурност засада је отворено питање, али се ово мора имати у виду, јер ако се не нађу правна решења, може се догодити: или да телефакс буде искључен из праксе судова и управних органа, или да се по аналогији на њега примењују правила процесног права о достављању и предаји поднесака другим средствима комуницирања. Једно и друго, не би ваљало.

КРИВИЧНО ПРАВО

НОВЧАНИ ИЗНОС КОД НЕОДРЕБЕНИХ ВРЕДНОСТИ КАО ОБЕЛЕЖЈА КРИВИЧНИХ ДЕЛА У КЗ СР СРБИЈЕ

Кривично одељење Врховног суда Србије на седници одржаној 16 маја 1990. године, заузело је став да се као обележје кривичних дела код неодребених вредности у КЗ СР Србије имају сматрати:

1. Законско обележје „знатно оштети“, односно „знатна штета“, која се појављују код кривичних дела оштећење поверилаца из члана 183. став 1, преношење заразних болести од животиња, биља и првећа из члана 157. став 3. и злоупотребе службеног положаја из члана 242. став 2. КЗС, означава штету када износ исте прелази износ од 15.000,00 динара.

2. Законско обележје „већа вредност“, које се појављује код кривичног дела недозвољене трговине из члана 147. став 1. и законско обележје „велика вредност“ кривичног дела загађивања сточне хране или воде из члана 158. став 3. КЗС, означава вредност која прелази износ од 15.000,00 динара.

3. Законско обележје кривичног дела недозвољеног располагања становима из члана 150. КЗС, „већа имовинска корист“ означава вредност која прелази износ од 15.000,00 динара.

4. Законско обележје „штета великих размера“ код кривичног дела уништење засада употребом шкодљивих материја из члана 159., односно, „имовинска штета великих размера“ код кривичних дела — тешка дела против опште сигурности из члана 194. став 1. и 4. и тешка дела против безбедности јав-

ног саобраћаја из члана 201. став 1. и 4. КЗС, означава штету чији износ прелази 150.000,00 динара.

5. Законско обележје „имовина већег обима“ које се појављује код кривичних дела изазивањем опште опасности из члана 187. став 1., оштећење заштитних уређаја на раду из члана 189. став 1. и 2., неотклањање опасности из члана 193. став 1. и 2., и угрожавање јавног саобраћаја из члана 195. став 1. и 2., угрожавање јавног саобраћаја услед омамљености из члана 196., угрожавање саобраћаја опасном радњом или средством из члана 197, несавесно вршење надзора над јавним саобраћајем из члана 199. став 1. и 2. и учествовање у скупуни која врши насиље из члана 230. став 1. КЗС, означава имовину чија вредност прелази износ од 50.000,00 динара.

6. Законско обележје „имовинска штета већег обима“ која се појављује код кривичног дела насиље којим се угрожавају слободе и права грађана припадника другог народа, народности или етничке групе из члана 61а став 3. сматра се имовинска штета која прелази износ од 50.000,00 динара.

ОВЕРАВАЊЕ ПОТПИСА

(Чл. 235. и 248. КЗС)

Овераванье потписа на писменој изјави код државног органа не представља кривично дело навођење на овераванье неистинитог садржаја из члана 235. став 1. Кривичног закона СР Србије нити пак кривично дело фалсификовања исправе из члана 248. КЗ СР Србије, иако је садржина исправе лажна.

Из образложења:

Побијаном пресудом окривљени су оглашени кривим за кривично дело оверавање неистинитог садржаја из члана 197. став 1. КЗВ (сада члан 235. КЗС) јер су код општинског суда оверили заједничку изјаву са неистинитом садржином.

Одлучујући по жалби браниоца окривљених жалбени суд је уважио жалбу а и по службеној дужности ослободио од оптужбе окривљене јер дело за које се оптужују није кривично дело.

Основано се жалбом браниоца окривљених побија првостепена пресуда због повреде Кривичног закона, јер је првостепени суд погрешно применио Кривични закон када је окривљене огласио кривим за кривично дело оверавање неистинитог садржаја из члана 197. став 1. КЗВ (члан 235. став 1. КЗС), јер дело није кривично дело. Наиме, према одредби члана 197. став 1. Кривичног закона САП Војводине битан елемент овог кривичног дела је оверавање неистинитог садржаја, односно навођење државног органа да овери изјаву са неистинитим садржајем. Међутим, у конкретном случају оверавање је извршено у општинском суду само у односу на идентитет лица које је сачинило изјаву, а при том није оверена сама изјава што се види несумњиво из садржине коју је суд назначио на полеђини ове писмене изјаве где је назначено да се потврђује да су окривљени својеручно потписали писмену изјаву и признали је за своју и да је идентитет ових лица утврђен на основу личне карте. Дакле, окривљени нису ничим довели у заблуду државни орган, нити је овај оверио нешто што је неистинито, јер су окривљени заиста и сачинили ову изјаву.

Поред тога по оцени жалбеног већа у конкретном случају не би се могло радити ни о фалсификовању исправе из члана 195. КЗВ, односно сада квалификованом по члану 233. став 1. КЗС, јер лажна исправа постоји када је на њој изричито или прећутно означено као њен издавалац лице које није издало исправу, па стога иако је садржина лажна као што је у конкретном случају утврђено, не постоји

лажна исправа јер је издавалац исправе оно лице које је у њој означено. Околност да је потпис лица на наведеној изјави, која има лажну садржину, оверен од државног органа није од значаја за оцену постојања кривичног дела.

(Виши суд у Сомбору, пресуда бр. Кж. 445/89 од 28. XII 1989)

НОВИ ДОКАЗ ЗА ПОНАВЉАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

(чл. 407. ст. 1. ЗКП)

Не може се одбацити захтев за понављање кривичног поступка само због тога што је ново предложени доказ у супротности са раније изведеним доказима.

Доказну вредност новог доказа једино може ценити расправно веће (члан 23. став 1. ЗКП), а не и ванрасправно веће (члан 23. став 6. ЗКП), при одлучивању о дозвољености захтева за понављање кривичног поступка.

Првостепеним решењем је на основу члана 407. став 1. ЗКП одбачен захтев осуђеног за понављање кривичног поступка окончаног правоснажним пресудом којом је осуђени оглашен кривим, са образложењем да је у захтеву за понављање кривичног поступка предложен доказ који је у супротности са доказима изведеним у ранијем поступку.

У жалби против првостепеног решења се, између осталог, наводи да ново предложени доказ указује да би у поновљеном поступку могло бити утврђено повољније чињенично стање за осуђеног, услед чега ванрасправно веће није било овлашћено да цени доказну снагу новопредложеног доказа.

Врховни суд Војводине је прихватио наведене разлоге изнете у жалби осуђеног, и побијано решење укинуо, те предмет вратио првостепеном суду на поновно одлучивање.

Из образложења:

По оцени овог суда, заснивање захтева за понављање кривичног поступка на доказима који су у

контрадикцији са доказима изведеним у току редовног поступка, не значи да су самим тим понуђени докази очигледно неподобни да се на основу њих дозволи понављање кривичног поступка у смислу члана 407. став 1. ЗКП. Оцена нових доказа припада судећем већу из члана 23. став 1. ЗКП, а не већу из члана 23. став 6. ЗКП, које одлучује о захтеву за понављање кривичног поступка и које нема иста овлашћења у оцени доказне снаге понуђених доказа, а поготово противуречних.

Веће из члана 23. став 6. ЗКП о годном захтеву за понављање кривичног поступка одлучује на основу садржине захтева и списка ранијег поступка, овлашћено је да о поднетом захтеву одлучује формално да ли је захтев допуштен, тј. да испитује да ли је захтев поднет од стране овлашћеног лица, да ли постоје законски услови за понављање кривичног поступка, затим, да испита да ли се захтев не заснива на чињеницама или доказима на којима је већ био заснован ранији захтев за понављање кривичног поступка који је одбијен правноснажним решењем, те да ли су изнете чињенице и докази у захтеву за понављање кривичног поступка очигледно подобни да се на основу њих дозволи понављање кривичног поступка, не упуштајући се при томе у оцену вредности нових доказа, јер вредност нових доказа једино може да цени расправно веће из члана 23. став 1. ЗКП.

(Врховни суд Војводине, решење бр. Кж. 280/90 од 17. IX 1990)

ПРИВРЕДНО ПРАВО

УГОВОР О ГРАБЕЊУ — ОДСТУПАЊЕ ОД ПРОЈЕКТА И ЦЕНА РАДОВА

Ако је извођач без писмене сагласности наручиоца радова извео радове који нису били пројектовани, ни уговорени, тада нема право на повећање цене за вредност радова извршених без сагласности,

изузев ако се ради о радовима који су били нужни за стабилност објекта, или који су били хитни због спречавања настанка штете.

Из образложења:

Одредбом члана 633. 300 предвиђено је да за одступање од пројекта грађење, односно уговорних радова, извођач мора имати писмену сагласност наручиоца. Извођач радова који је одступио од уговора, пројекта грађења, не може захтевати повећање уговорене цене за радове које је извршио без такве сагласности. Само у случају када су изведени радови били нужни за стабилност објекта, или када се ради о радовима који су били хитни због спречавања настанка штете, извођач има право на повећању цену у односу на уговорене радове, односно има право да тражи накнаду и за те радове иако они нису били предвиђени пројектом ни уговорени.

Како из доказа изведених у току првостепеног поступка, а пре свега из налаза и мишљења вештака, несумњиво произилази да је тужилац као извођач радова извео радове који нису били уговорени, ни пројектом предвиђени, те да ти радови нису били нужни за стабилност и сигурност грађевине, као и да нису предузети због спречавања настанка штете, то је првостепени суд правилно одлучио када је одбио тужбени захтев тужиоца за накнаду вредности тих радова.

(Преода Врховног суда Војводине, бр. Пж. 692/90 од 19. X 1990)

ГРАБАНСКО ПРАВО

УГОВОР О ПРОДАЈИ НЕКРЕТНИНА СА НЕИСТИНИТОМ ОЗНАЧЕНОМ ЦЕНОМ

Начелни став

Пуноважан је и усмени споразум о цени ако је и у писменом уговору о продаји непокретности означена друга цена.

ПРАВО ДОЖИВОТНОГ ПЛОДОУЖИВАЊА

Када сувласници стамбене зграде уговором о поклону пренесу право својине и истовремено установе своје право доживотног плодоуживања у неопредељеним деловима, након смрти једног сувласника преживели сувласник има потпуно право доживотног плодоуживања на целој стамбеној згради.

Из образложења:

Судови су утврдили да су тужиља и њен супруг уговором о поклону из 1981. године туженој I реда, својој кћерци, поклонили једнаке сувласничке делове (сваки 1/2 део) на предметној породичној стамбеној згради са правом коришћења правевинског земљишта, с тим што су за себе задржали право плодоуживања до краја живота уз забрану отуђења некретнина. Уговор је спроведен кроз земљишне књиге са уписом права својине тужене и права плодоуживања са забраном отуђења некретнина. Брак поклонодавца је разведен 1984. године, а разведени супруг тужиље је умро 1988. године. Стамбена зграда се састоји од два двособна и једног једнособног стана као посебних стамбених целина, и до 1987. године тужиља је користила једноособан стан, а од тада станује у кући свога сина, на којој такође има доживотно право плодоуживања. Један двособан стан у наведеној згради, који се налази у уличном делу, користи тужена са децом и супругом — туженим II реда, а други двособан стан који је од своје смрти користио разведени супруг тужиље односно отац тужене I реда, је празан и њега од странака нико не користи. Међусобни односи странака су поремећени, а тужени II реда је и кривично одговарао због наношења тужиљи лаке телесне повреде. Након смрти оца тужене I реда у земљишним књигама је извршено брисање његовог права плодоуживања.

На основу утврђених чињеница судови заузимају правни став да се установљено заједничко плодо-

уживање разведених супруга гаси само у односу на умрло лице и да његово право плодоуживања не прелази на другог плодоуживаоца, уколико то није било другачије уговорено. Изводи се и закључак да плодоуживалац може користити своје право плодоуживања само у границама свог ранијег сувласничког дела, па како је тужиља била сувласник од 1/2 дела на наведеној стамбеној згради у којој су остали празни један двособан и један једноособан стан, њено право плодоуживања није повређено, па тужена са својом породицом може и даље користити двособан стан у коме станује.

Овај суд налази да су изнети ставови нижестепених судова у супротности са правилном применом материјалног права у конкретном случају.

Иако судови правилно сматрају да се право плодоуживања гаси смрћу његовог титулара и да се оно не може наследити, погрешан је став да тужиљи не припада право коришћења целе породичне стамбене зграде на којој има право плодоуживања у неизмењеном делу конституисаног уговором о поклону. У моменту настанка ове личне службености она је била уговорена у корист оба родитеља тужене I реда, у неподељеном начину — на целој породично-стамбеној згради, и при томе нема значаја њихов ранији сувласнички део. Та службеност плодоуживања је конституисана за сваког од њих на целој кући без обзира на стамбену могућност коришћења одвојених станова, и смрћу једног од њих не престаје право другог титулара на даље коришћење зграде као целине. За време ранијег коришћења до смрти оца тужене I реда није постојао и споразум плодоуживалаца о другачијем начину и обиму коришћења, па други јединствени плодоуживалац има право да захтева од власника (тужене I реда) да се исели из предметног стана и да му га преда у посед на даље коришћење до своје смрти. Јер, плодоуживалац има овлашћење да ствар држи у целини без сваког опраничења, према установљеном праву, чувајући суштину ствари. Он је не-

посредан држалац ствари и државина плодоуживања делује према сваком (параграф 509. ОЗГ).

УГОВОР О ПОКЛОНУ

Када је уговор о поклону закључен под раскидним условом да ће у случају смрти даропримца пре дародавца, некретнине које су биле предмет поклона, поново постати власништво дародавца, тада је уговор о поклону испуњењем овог услова престао.

Из о б р а з л о ж е њ а :

Из садржине предметног уговора о поклону те тестаментна М. С. произилази да је уговор о поклону закључен под раскидним условом. Наиме, споразум уговорних страна је био да М. Н. поклони свом брачном другу своје право својине на назначеним некретностима, да за себе задржи право доживотног плодоуживања на истима, да их поклонопримац не може отуђити ни оптеретити, а у случају његове смрти пре поклонодавца, да јој се прито својине на некретностима враћа.

Одредбом члана 74. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да уколико се неки уговор склопи под условом тиме се његов правни ефекат чини зависним од наступања односно не наступања неке будуће неизвесне чињенице или околности. При томе се под условом подразумева таква будућа неизвесна чињеница или околност од чијег наступања односно не наступања зависи постанак, промена или престанак правног учинка правног посла. Уговор са раскидним условом код којих је већ наступило учинак правног посла раскида се ако одређена неизвесна чињеница или околност наступи. Следи, да код уговора са раскидним условом наступањем услова уговор престаје *ipso iure* пошто су уговорне странке унапред споразумно предвиделе да у случају испуњења овог услова дотичан уговор престаје. У таквом случају свака уговорна страна треба друтој да врати оно што је од ње примила у оном међувремену још испуњеног услова.

У овом случају да ли ће даропримац умрети пре дародавца представља је неизвесну околност а иста је правним послом уговорена као раскидни услов. То значи такав уговор у случају да наступи неизвесна околност се раскида по самом закону. По оцени овог Врховног суда уговорени услов је допуштен. Даровни уговор је иначе правни посао код кога је допуштено постављање услова. Напротив, не би се могло прихватити као правилно правно резонување нижестепених судова да су уговорне странке у овом случају закључиле уговор о наслеђу. Услов није да ли ће даропримац умрети или не, већ да ли ће ова околност наступити пре смрти дародавца. Следи, да се ради о будућој неизвесној околности.

Будући да је утврђено да је даропримац умро пре дародавца, то је наступањем раскидног услова назначени уговор о поклону раскинут.

У таквим околностима тужена основано захтева утврђење да је уговор раскинут. За такво утврђење тужена има правни интерес. Следи да тужбени захтев није основан јер је наступањем раскидног услова назначени уговор о поклону раскинут па је престало право својине оставиоца на предметној некретности. Како оставитељ није био власник ове некретности то није могао ни тестаментом располагати истом. Тужиоци неосновано захтевају утврђење да су по основу нужног наследног дела постали сувласници у назначеним деловима на овој некретности.

(Пресуда Врховног суда Војводине, бр. Рев. 840/90 од 7. XI 1990)

УГОВОР О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ

(Чл. 118. Закона о наслеђивању)

Када је уговором о доживотном издржавању уговорено да се пренос власништва на предметним некретностима одлаже до смрти прималаца издржавања, онда није испу-

њен услов за земљишно-књижни упис догод је у животу и један прималац издржавања.

Из образложења:

Нижестепени судови су одбили предлог за упис права власништва на некретностима поближе описаним у предлогу правилном применом материјалног права, јер су основано закључили да нису испуњени услови за земљишно-књижни упис предметне непокретности предвиђени правилима о земљишним књигама.

У поступку је наиме утврђено да је уговором о доживотном издржавању закљученим између предлагача као даваоца издржавања и сада већ пок. А. Е. власника предметне непокретности предвиђен пренос права власништва на предметним непокретностима али да се тај пренос одлаже до смрти прималаца издржавања тј. до смрти А. Е. и А. Ј. Од прималаца издржавања А. Е. је умрла, а А. Ј. је у животу.

Код таквог стања ствари и ревизијски суд налази да нису испуњени услови за земљишно-књижни упис права власништва у корист предлагача предвиђени уговором о преносу права власништва.

У овом конкретном случају постоји изјава власника да се право власништва преноси на предлагаче, али да се тај пренос одлаже до смрти њене и њеног брачног друга А. Ј. Будући да је А. Ј. још у животу није испуњен услов за земљишно-књижни упис у корист предлагача из уговора.

Није од значаја у ревизији истакнута околност да А. Ј. није био власник предметних непокретности чији се земљишно-књижни упис тражи, већ је он био само повлашћено лице из уговора о доживотном издржавању, јер се земљишно-књижни упис врши сагласно вољи власника, а воља власника је била да се пренос врши тек после смрти и А. Ј.

(Решење Вишег суда Војводине, бр. Рев. 858/90 од 7. XII 1990)

УГОВОР О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ

(Чл. 121. Закона о наслеђивању)

Када је издржавање у целини извршено, није разлог за раскид уговора о доживотном издржавању због неизвршења, околност што је уз сагласност уговорних страна, део обавеза издржавања извршило треће лице.

Из образложења:

Према сагласном утврђењу суда тужена је као давалац издржавања по уговору о доживотном издржавању закљученом 16. децембра 1980. године и овереном од судије 26. децембра исте године са правним претходником тужилаца као примаоцем издржавања уредно извршавала све своје уговорне обавезе до на 6 месеци пред смрт примаоца издржавања 25. априла 1987. године када је због њене болести, али уз њен и пристанак примаоца издржавања, део послова издржавања обављала првотужилца, која је на изричит захтев примаоца издржавања носила и део трошкова његове сахране. При таквим околностима судови су законито поступили када су одбили захтев тужбе тужилаца као законских наследника примаоца издржавања.

Нису испуњени услови из члана 121. став 3. Закона о наслеђивању САПВ („Службени лист САПВ”, број 8/75) за раскид спорног уговора о доживотном издржавању због неизвршења, јер га је тужена као уговорна страна уредно извршавала. На то није од утицаја околност да је на шест месеци пре смрти примаоца део послова издржавања извршавала првотужилца, јер је то чинила уз пристанак уговорних страна. Пристајањем на такво извршење прималац издржавања не може због тога тражити раскид уговора, а то не могу тражити ни тужиоци као његови наследници.

Спорни уговор није ништав као супротан моралу у смислу одредби члана 103. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, број 29/78), јер судови нису утврдили да је закључен у циљу изигравања права законитих

наследника или ради очувања ванбрачне заједнице уговорних страна. Он није у истом смислу незаконит и с обзиром на добро материјално стање примаоца издржавања, јер се издржавање не састоји само у обезбеђењу материјалних средстава.

(Пресуда Врховног суда Војводине, бр. Рев. 755/90 од 3. X 1990)

ПРОДАЈА НЕПОКРЕТНОСТИ У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

(Чл. 156. ЗИП)

Суд није овлашћен да решењем мења услове продаје непокретности одлагањем већ утврђеног рока за полагање цене.

Из образложења:

Према члану 166. став 1. и 2. ЗИП, купац је дужан да положи цену у року одређеном у закључку о продаји, а ако купац у одређеном року не положи цену, суд ће решењем продају огласити неважећом и одредити нову продају. Из ових прописа следи, да се продаја одређује под одложним условом који се утврђује у закључку о продаји (члан 156. ЗИП). Ако се услов не испуни, тј. ако купац не плати цену у року продаја не важи по самом закону, а решење којим се продаја оглашава неважећом има деклараторни значај. Према томе, суд није овлашћен да решењем мења услове продаје одлагањем већ утврђеног рока за полагање цене. Ово тим пре што се странке са овим одлагањем нису сагласиле и што је протеком времена од скоро годину дана од решења о утврђењу прометне вредности непокретности (10. априла 1987. године) до уплате цене (4. априла 1988. године) у условима високе инфлације дошло до нарушавања економске еквиваленције на штету дужника.

(Решење Врховног суда Војводине, бр. Гзз. 13/90 од 27. IX 1990)

БИТНА ПОВРЕДА ЗПП-а

(Чл. 354. ст. 2. тач. 7. ЗПП)

Пропуштање достављања позива пуномоћнику странке сматра се незаконитим поступањем којим странци није дата могућност да расправља пред судом.

Из образложења:

Размотривши побијану пресуду, те списе овог спора као и наводе ревизије, ревизијски суд налази да су нижестепене пресуде донете битном повредом одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 7. ЗПП, јер пропуштањем достављања позива пуномоћнику туженог за рочиште за главну расправу, туженом није дата могућност да расправља пред судом.

Из списка овог спора видљиво је да за рочиште за главну расправу заказану за 17. јануар 1990. године, није позван пуномоћник туженог.

Према одредбама члана 138. став 1. ЗПП, ако странка има пуномоћника достављања се увек врше пуномоћнику. Дакле, достављање из наведеног члана односи се на сва достављања па и позива на рочиште.

У ставу 2. тачка 7. члана 354. ЗПП прописано је да битна повреда одредаба парничног поступка увек постоји, ако којој странци незаконитим поступањем, а нарочито пропуштањем достављања, није дата могућност да расправља пред судом. Према томе, пропуштање достављања позива за пуномоћника странке сматра се незаконитим поступањем којим странци није дата могућност да расправља пред судом.

(Решење Врховног суда Војводине, бр. Рев. 645/90 од 3. IX 1990)

МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ

(Чл. 47. ЗПП-а)

Месна надлежност у спору за поништај уговора о поклону одређује се према пребивалишту туженог, а не према месту где се поклоњена некретнина налази.

Из образложења:

Из садржине тужбе и тужбеног захтева произилази да тужила тражи утврђивање ништавости уговора о поклону који је тужила поклонила туженом, са правом доживотног плодоуживања некретнине.

По оцени овога суда правилно Општински суд у Т. закључује да се не ради о спору о непокретностима да би у смислу члана 56. ЗПП-а Општински суд у Т. био искључиво надлежан да поступа у овој правној ствари.

Наиме, према становишту овога суда месна надлежност предвиђена у члану 56. ЗПП-а да је за суђење у споровима о праву коришћења и располагања непокретности у друштвеној својини, у споровима о својини и о другим стварним правима на непокретностима у својини грађана и грађанских правних лица, у споровима због сметања поседа на непокретности, као и у споровима из закупних или најамних односа на непокретности, или из уговора о коришћењу стана или пословних просторија, искључиво је надлежан суд на чијем се подручју налази непокретност, не односи се на спорове о облигационим правима у вези са непокретностима. У конкретном случају тужила тражи поништај уговора о поклону и пошто је спор из облигационог односа месна надлежност одређује се према члану 47. ЗПП-а који предвиђа да је за суђење опште месно надлежан суд на чијем подручју тужени има пребивалиште.

(Решење Врховног суда Војводине, бр. Р. 157/90 од 27. IX 1990)

УПРАВНО ПРАВО

— Порези —

ПОСТУПАК РАЗРЕЗА ПОРЕЗА НА ПРОМЕТ НЕПОКРЕТНОСТИ И ПРАВА

(Чл. 11. Закона о порезима и доприносима грађана — „Службени гласник СРС”, бр. 60/89 и 12/90, и чл. 49. Закона о општем управном поступку)

Купац непокретности и права има својство странке у поступку у коме се врши разрез пореза на промет непокретности и права продавцу, као пореском обвезнику.

Из образложења:

Према члану 68. став 1. Закона о порезима и доприносима грађана („Службени гласник СРС” број 60/89 и 12/90) обвезник пореза на промет непокретности и права је продавац непокретности односно права. Према члану 169. став 3, 4. и 5. истог Закона, купац непокретности и права јемчи супсидијарно за плаћање пореза на промет непокретности и права. Купац непокретности или права који се уговором обавезао према продавцу да плати порез на промет непокретности и права јемчи солидарно за плаћање пореза на промет непокретности и права. Наплата пореза и доприноса од јемца врши се на основу посебног решења о одређивању наплате.

Из наведеног следи, да се утврђивање пореза на промет непокретности и права (разрез пореза) врши увек у односу на продавца као законског пореског обвезника пореза на промет непокретности и права. Међутим, како се у односу на купце као супсидијарне или солидарне јемце, у смислу члана 169. став 5. Закона може донети решење о одређивању наплате, у ком поступку купци не би могли оспоравати висину разрезаног пореза, купци имају правни интерес (у смислу члана 49. Закона о општем управном поступку), да ради заштите својих права или правних интереса учествују као странке у поступку разреза пореза на промет непокретности и права који се врши у односу на продавца као законског пореског обвезника.

(Пресуда Врховног суда Војводине бр. У. 745/90 од 19. IX 1990)

ПОРЕЗ НА ПРОМЕТ НЕПОКРЕТНОСТИ И ПРАВА

(Чл. 73. Закона о порезима и доприносима грађана — „Службени гласник СРС”, бр. 60/89 и 12/90)

При признавању продавцу права на ослобођење од плаћања пореза на промет непокретности и права није од битног значаја чињеница да је продавац прво продао некретнину па је потом купио или градио стан или стамбену зграду, него је битно да је средства добијена продајом непокретности употребљено за куповину или изградњу стана или стамбене зграде у циљу решавања стамбених потреба свог породичног домаћинства.

Из образложења:

Према члану 73. Закона о порезима и доприносима праћана („Службени гласник СРС”, број 60/89 и 12/90), обвезник пореза који је продао стамбену зграду, односно стан и другу непокретност ослободиће се пореза на промет непокретности и права на средства остварена продајом која је употребљено за куповину или изградњу стамбене зграде или стана у циљу решавања стамбених потреба свог породичног домаћинства.

Из списка управног поступка прозилази да је по становишту првостепеног и туженог органа, захтев тужиоца за ослобођење од обавезе плаћања пореза на промет непокретности и права, у смислу члана 73. Закона неоснован јер тужилац није прво продао непокретност — стамбену зграду у Б. П., па средства добијена од продаје уложио

у изградњу стана у личној својини у Н. С., већ је своје стамбено питање решавао закључивањем Уговора о изградњи стана у личној својини број 325/89 од 23. марта 1989. године и уплатом других средстава а не средстава остварених продајом стамбене зграде у Б. П. остварених по купопродајном уговору број ОВ. 528/90 од 28. марта 1990. године Општинског суда у Б. П.

Међутим, по становишту овог суда, није од значаја само чињеница да ли је подносилац захтева за ослобођење од обавезе плаћања пореза на промет непокретности и права прво продао непокретност па потом купио стан у циљу решавања својих стамбених потреба и потреба чланова свог породичног домаћинства, већ је од значаја и чињеница да ли је средства од продаје непокретности употребљено за куповину стана, којим задовољава стамбене потребе своје и чланова свог породичног домаћинства. При томе под појмом „употребљено” треба схватити и уплату наведених средстава за враћање кредита узетог ради измирења обавезе по уговору о изградњи стана у личној својини број 325/89 од 23. марта 1989. године и Анекса број 767/89 од 29. јуна 1989. године, односно ради враћања позајмице узете за измирење обавезе по том Уговору и Анексу.

(Пресуда Врховног суда Војводине, бр. У. 1126/90 од 7. XI 1990)

Приредио
Александар Воргић

Др СТОЈАН МИХАЈЛОВИЋ

(1921—1991)

Умро је др Стојан Михајловић, адвокат у Зрењанину.

Доктор Стојан Михајловић је био адвокат „од каријере”. У адвокатури је провео читав свој радни век, после дипломирања на Правном факултету у Београду (1950), на ком Факултету је стекао и степен доктора правних наука.

Др Стојан Михајловић се у животу огледао и као новинар (*Глас*). Није изостао ни у књижевности (кратка прича, роман). Био је у младости активан спортиста и спортски радник (пливање).

Др Стојан Михајловић је био човек широке културе, великог знања, стручне спреме и способности. Знао је више страних језика: француски, немачки, енглески, руски. Био је човек велике интелигенције и високог образовања (хуманистичког), динамичне природе. Интелектуално отворен свим савременим идејама, био је ситуиран у саме врхове опште културе, правне науке и струке. Написао је већи број запажених научних радова и стручних расправа, што остаје трајан допринос научној и стручној литератури.

Био је др Стојан Михајловић ангажован и врстан адвокат, одличан зналац и тумач закона, са суптилним осећањем и зачињенице и за право. Уз то, веома борбен и упоран у заштити уставности и законитости, одлучан и храбар у одбрани слобода и права људи које је заступао и бранио. Увек ангажовано, истрајно и непоколебљиво и, надасве, професионално савестан.

Уживао је велики углед и ауторитет као адвокат и правник. И то не само у стручним круговима, већ и у широј јавности.

Адвокатура му је најмање била занимање. Она му је била позив у који је уносио сву своју личност, знање, енергију и богато искуство. Адвокатура му је практично била начин живота.

Огледао се др Стојан Михајловић претежно у стварима цивилног и трговачког (привредног) права, увек темељито, аргументовано, јасне мисли и чврстог става, једнако у великим и малим стварима.

За време рата и окупације је због свог антифашистичког опредељења и става био више пута хапшен и затваран. Окупаторске власти су га „за увек” протерале из родног места и одредиле принудно боравиште. После рата преживео је тортуре Голотока, чији притисак је осећао целог живота. Лишен свих верских и националних предрасуда, био је и остао искрен Југословен.

Развијао је запажену друштвену активност у адвокатури. Био је члан Управног одбора, председник и члан Бројних комисија и других радних тела, као и дисциплинских органа.

Као пријатељ је био искрен и пожртвован.

Његов лик човека и пријатеља оставиће трајне и дубоке трагове у сећање свих оних (а њих има много) који су га волели и знали.

Нешто ће јаче од смрти остати иза др Стојана Михајловића. То је не само његово поштено и честито име, већ и његов син Јован кога је он увео у адвокатуру, што за адвокатуру Војводине има посебно значење, јер му је и отац био адвокат.

Др Никола Воргић

ИЗМЕНЕ ТАРИФА

АДВОКАТСКА КОМОРА МАКЕДОНИЈЕ

Одлука о изменама Тарифе о награди и накнади трошкова за рад адвоката објављена је у Службеном веснику СРМ бр. 8/91 дана 15. 2. 1991. године, а ступила је на снагу осмог дана од дана објављивања.

Извод:

Член 12

I. НАГРАДА ЗА ПИШУВАЊЕ НА ПИСМЕНИ СОСТАВИ

1. За пишуваче на писмени состави со кои се поведува постапка, за пишуваче на образложени поднесоци, за пишуваче на одговор на писмени состави и за пишуваче на договори, наградата изнесува 600,00 динари.

Ако вредноста на барањето во писмениот состав е

— 30.001,00 до 150.000,00 динари наградата изнесува 900,00 динари.

— од 150.001,00 динари до 300.000,00 динари наградата изнесува 1.200,00 динари.

— над 300.000,00 динари наградата изнесува 1.500,00 динари.

2. За пишуваче на тужби со предлог за издавање на платен налог и за предлог за извршување наградата изнесува 50% од предходната точка.

3. За пишуваче на тужби за издршка, за пишуваче на необразложени поднесоци, за пишуваче на изјави, молби, полномошна, опомена и други слични писмени состави, наградата изнесува 300,00 динари.

4. За пишуваче на писмено состави со кој се поведува постапка пред уставните судови, за пишуваче на писмени состави за поведување на постапка за самоуправни спорови пред судовите на здружен труд, за пишуваче на писмени состави со кој се поведува постапка за упис во судски регистар на организацијата, за измена на регистрацијата и за проширување на дејноста, наградата изнесува 1.500,00 динари.

5. За состав и пишуваче на нормативни акти, наградата се договара со писмен договор.

6. За писмени договори во кои што покрај главното барање, се предлага временна мерка или предлог за обезбедување на докази, наградата се зголемува 20%.

7. Во предметите во кои има тужба и против тужба, наградата се определува според збирот на двете барања.

8. За секој писмен состав, наградата се зголемува 30% за второто и наредното лице, а за второто и наредните лица од спротивната страна, наградата се зголемува за 15% но не повеќе од пет пати од предвидениот износ од оваа тарифа.

II. НАГРАДА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ

1. За застапување наградата изнесува како и за пишчување на соодветниот писмени состав на истото дејствие предвидено во точка 1, 3, 4, 5, 6, 7 и 8.

2. За присуство на вештачење, за заверка на договори, за присуство на состаноци, за увид на лице место по барање на странката, наградата изнесува како за застапување на соодветното дејствие.

3. За застапување наградата се зголемува со часовнина за секој започнат час 20% од соодветната награда.

III. НАГРАДА ЗА ОДБРАНА

1. За одбрана на претрес и јавна седница, наградата изнесува за кривичните дела за кои е предвидена казна:

— до 3 години затвор — 600,00 динари

— до 5 години затвор — 900,00 динари

— до 10 години затвор — 1.200,00 динари

— над 10 години затвор или смртна казна 1.500,00 динари

2. За одбрана за стопански престалпи наградата изнесува 750,00 динари.

3. За одбрана во предходна судска постапка наградата изнесува 50% од соодветната награда предвидена во точка 1 доколку се изведуваат докази како за одбрана.

4. За одбрана во постапка за прекршоци, за одбрана во дисциплинска постапка и други случни постапки наградата изнесува 600,00 динари.

5. За посета на клиент лишен од слобода, за проучавање и разгледување на списи надвор од канцеларијата, за присуство на увид на лице место, за присуство на вештачење и за присуство на увид на лице место по барање на странката и слични дејствија, наградата изнесува 50% од соодветната награда предвидена во точка 1.

6. Ако адвокатот брани повеќе лица, наградата се зголемува 50% од второто и наредните лица, а ако има сообвинети наградата се зголемува за секое лице, 25% но не повеќе од двократниот износ предвиден со оваа тарифа за соодветното дејствие.

7. За одбрана наградата се зголемува со часовнина за секој започнат час во висина од 20% од соодветната награда.

IV. НАГРАДА ЗА СОСТАВ НА ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. За пишчување редовни и вонредни правни лекови, наградата се зголемува 50% од предвидената награда за застапување односно одбрана, а ако адвокатот не учествувал во расправата односно претресот, наградата се зголемува 100%.

2. За пишчување редовен правен лек против решение и приговор на обвинителен акт, наградата изнесува 50% од соодветната награда за застапување односно соодветната награда за одбрана.

V. НАГРАДА ЗА ПРАВНИ СОВЕТИ

1. За усни правни совети, наградата изнесува 150 динари и часовника 20% од секој започнат час.
2. За писмени совети, наградата изнесува 300,00 динари и часовника од 20% за секој започнат час.

VI. ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

1. Наградата предвидена по одредбите на оваа тарифа се зголемува за 30% на име паушал за сите споредни дејствија што не се тарифирани.
2. За утврдување на правосилност наградата изнесува 10% од предвидената за тоа дејствије по оваа тарифа.
3. Сите дејствија што не се предвидени со оваа тарифа се тарифираат според најсродното дејствие од оваа тарифа.

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Член 13

Толкување и тековно усогласување на оваа тарифа со порастот на трошоците на животот врши Претседателството на Адвокатската комора на Македонија.

Член 14

Оваа тарифа влепува во сила 8 ден од денот на објавувањето во „Службен весник на СРМ“.

АДВОКАТСКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА

Претседател на претседателството,

Никола Кајчевски, адв. с. р.

АДВОКАТСКА КОМОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у Босни и Херцеговини објављена је у Сл. листу СР БиХ бр. 34/90 од 16. 11. 1990, а ступила је на снагу осмог дана од дана објављивања.

Изводи:

II — ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК, ПОСТУПАК ПРЕД СУДОВИМА УДРУЖЕНОГ РАДА И МИРОВНИМ ВИЈЕБЕМ

Состављање тужби и поднесака

Члан 7.

Адвокату припада награда за состављање тужби, приједлога или захтијева:

1. Ако је вриједност спорног предмета:

Од динара	До динара	Бодова
—	1.000	6
1.000	5.000	8
5.000	10.000	12
10.000	25.000	16
25.000	50.000	20
50.000	75.000	25
75.000	100.000	30
100.000	250.000	35
250.000	500.000	40
500.000	750.000	45
750.000	1.000.000	50
1.000.000	1.500.000	55
1.500.000	2.000.000	60

Уколико вриједност спорног предмета прелази износ од 2.000.000 динара, поред награде од 60 бодова, адвокат има право на додатну награду од 1 бода за сваких започетих 200.000 динара.

2. У споровима:

— ради сметања посједа — — — — —	10 бодова
— ради служности — — — — —	10 "
— из стамбених односа (откази, исељења, утврбења), узима се као вриједност једногодишња закупнина или најамнина, али не мање од — — — — —	10 "
— ради развода или поништења брака, о постојању или непостојању брака — — — — —	10 "
— за утврђивање или оспоравања очинства, о чувању и одгоју дјете — — — — —	10 "
— из радних односа (поништења отказа, утврђивање права на рад и сл.) осим у процјењивим предметима — — — —	10 "
— за законско издржавање, или укидање обавезе издржавања — — — — —	10 "
— из ауторског права, права индустријског власништва (патенти, техничка унапређења, модели, жигови, нелојална конкуренција и сл.) — награда по члану 7. тачке 1. али не мање од — — — — —	20 "

3. За тужбе за издавање платног налога на основу фактуре или извода из пословних књига, припада 50% награде из тачке 1. овог члана, али не више од 10 "

4. За тужбе за издавање мјеничних, чековних и платних налога на основи других вриједносних папира, јавних и приватних исправа, изузев оних које су наведене у тачки 3. овог члана, припада пуна награда из тачке 1. овог члана.

5. Тужбе и образложени поднесци пред међународном арбитражом награда по члану 7. тачка 1. увећана за 100%.

Члан 8.

1. За састављање одговора на тужбу, приговора против платног налога и образложених поднесака награда као за тужбу по члану 7. тачка 1. и 2.

2. За састављање приједлога за повраћај у пребашње стање, приједлога за издавање привремених мјера, као и за остале поднеске — 50% награде из тачке 1. али не мање од 4 бода.

Заступање на рочиштима

Члан 9.

1. За свако рочиште на којем се расправљало о главној ствари, или су се изводили докази — награда из члана 7. тачке 1. и 2.

2. За сва остала рочишта на којима се расправљало само о процесним питањима, или за рочиште на којем се прије расправљања о главној ствари поступак завршио повлачењем тужбе, приговора, нагодбом, пресудом на основу признања или на основу изостанка, или које је одгођено прије почетка расправљања 50% награде из члана 7. тачка 1. и 2, али не мање од 4 бода.

3. За свако рочиште пред међународном арбитражом на којем се расправљало о главној ствари, или су се изводили докази награда из члана 7. тачке 4, а за сва остала рочишта 50% награде, али не мање од 4 бода.

4. За другостепену расправу припада награда по члану 7. тачка 1. и 2.

5. Поред награде за расправу из претходних ставова адвокату припада за започети други и сваки даљњи сат заступања 4 бода, те накнада по члану 35.

6. За присуствовање увиђају или вјештачењу које је одређено рјешењем суда, адвокату припада иста награда као за заступање на рочишту, те накнада по члану 35. и накнада трошкова по члану 45.

Правни лијекови

Члан 10.

1. За састављање редовних правних лијекова против пресуде, као и против рјешења у парницама због сметања посједа, адвокату припада награда по члану 7. тачка 1. и 2. с повећањем од 25%.

2. За састављање одговора на жалбу и ревизију — награда по члану 7. тачка 1. и 2.

3. За састављање жалбе против рјешења адвокату припада 50% награде из члана 1. и 2. али не мање од 2 бода.

4. За састављање ванредних правних лијекова, адвокату припада награда из члана 7. тачка 1. и 2. с повећањем од 25%.

5. За одговоре на ванредне правне лијекове — награда по члану 7. тачка 1. и 2.

III — ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

Члан 11.

1. У извршном поступку основицу за обрачунавање награде чини збир главног потраживања, доспјелих камата и других споредних потраживања.

2. Приједлози за издавање рјешења о извршењу, приједлози за издавање привремених мјера, противљење приједлозима за издавање привремених мјера и одговори на приговоре против рјешења о извршењу 50% награде из члана 7. тачка 1. и 2. али не мање од 4 бода.

3. Састав приговора против рјешења о извршењу награда из члана 7. тачка 1.

4. Састав дражбених услова и предлога за утврђивање вриједности — награда по члану 7. тачка 1.

5. Остали поднесци 50% награде из тачке 1. али не мање од 2 бода ил. више од 8 бодова.

ПРИМЈЕНА ТАРИФЕ

Члан 48.

Адвокат примјењује тарифу која је на снази у тренутку када је рад извршен.

Вриједност бода се обрачунава према вриједности бода у тренутку наплате адвокатске награде.

Када суд или други орган одлучује о награди трошкова заступања на терет противне странке, примјењује тарифу и вриједност бода која је на снази у вријеме доношења одлуке.

Члан 49.

Одредбе из члана 48. односе се на све предмете који нису правоснажно окончани у тренутку ступања на снагу ове тарифе.

Извршени а ненаплаћени рад адвоката по одредбама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени лист СР БиХ”, број 35/89) до тренутка ступања на снагу ове тарифе, адвокат има право да наплати по одредбама ове тарифе.

XVII — НАЧИН ИЗМЈЕНЕ ВРИЈЕДНОСТИ БОДА

Члан 50.

Вриједност бода износи 60,00 динара.

Вриједност бода утврђује Управни одбор Адвокатске коморе СР БиХ.

Новоутврђена вриједност бода ступа на снагу наредног дана након објаве у „Службеном листу СР БиХ”.

ПРЕДСЈЕДНИК
Жарко Булић

ОДВЕТНИШКА ЗБОРНИЦА СЛОВЕНИЈЕ

Од 22. II 1991. године вредност бода у Тарифи о услугама правне помоћи у Словенији износи 16,00 динара.

ИМЕНИК АДВОКАТА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
(промене од 15. 03. 1991 до 28. 03. 1991)

НОВОУПИСАНИ АДВОКАТИ

21000 НОВИ САД (позивни број 021)

ЧОБАНОВ РУЖИЦА, ЈНА бр. 68/II, телефон 619-649

25000 СОМБОР (позивни број 025)

ЛУКИЋ МИЛАН, Доситејева бр. 6, тел. 28-356

БРИСАЊЕ ИЗ ИМЕНИКА АДВОКАТА

22230 ЕРДЕВИК (позивни број 022)

Провчи Мирослав, ЈНА бр. 4, брисан 01. 03. 1991. год. због пензионисања.
Преузиматељ адв. канцеларије Нешковић Страхиња, адвокат у Шиду.

ПРОМЕНЕ АДРЕСЕ СЕДИШТА АДВОКАТСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ И БРОЈА
ТЕЛЕФОНА

21000 НОВИ САД (позивни број 021)

Бедов Предраг, Димитрија Туцовића бр. 22/III, нови телефон: 25-546

Бети Станко, Димитрија Туцовића бр. 22/III, нови телефон: 25-546

Добросављевић Милан, Модене ул. бр. 1/IV, исправка броја телефона:
623-097, телефакс: 611-416

Добросављевић Светозар, Модене ул. бр. 1/IV, исправка броја телефона:
623-097, telefaks: 611-416

Ристић Драгољуб, Димитрија Туцовића бр. 22/III, нови телефон: 25-546

22000 СРЕМСКА МИТРОВИЦА (позивни број 022)

Ковачевић Љубомир, Трг браће Радића бр. 25, исправка броја телефона:
223-390

22406 ИРИГ (позивни број 022)

Божич Зоран, Николе Тесле бр. 2, исправка броја телефона: 461-846

